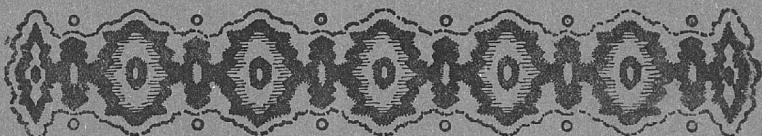
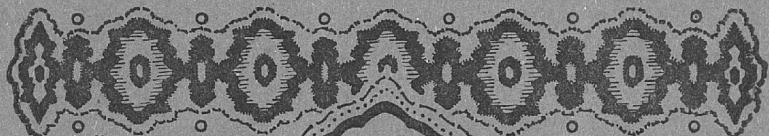

POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI.

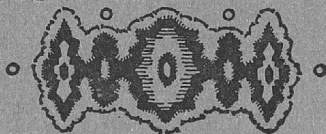

ŽENSKI

19 SVET 30

ILJETNIK VIII.

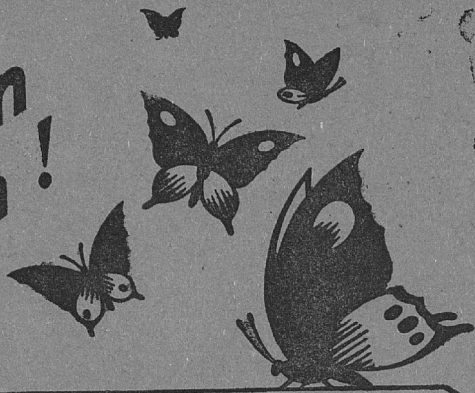

JUNIJ

*

ŠTEV. 6.

Prijeten
duh!

Veselje je pogledati skrbno ohranjeno kot
cvetje belo perilo. — Veselje bo še večje,
če perilo tudi lepo diši. Zato rabite le

**Schichtovo
Terpentinovo
Milo**

ŽENSKI SVET

LETNIK VIII.

1930.

6. ŠTEVILKA

OBRAZI IN DUŠE.

Madame de Noailles.

Grófica Ana de Noailles, slavna francoska pesnica in romanopiska, se kaže bodisi v romanu ali v poeziji bolj umetnica nego ustvariteljica. Njen verz, čudovito orodje harmonije, poln vizij-senzacij-utisov, nam nudi le malo psiholoških problemov.

Camille Mallarmé jo imenuje pagansko in strastno. Res, prava, pravcata Hugo-jeva epigonka.

Njene pesmi so razgibane in šumeče, bolj univerzalne kot globoke; nikakor pa ne mistične. Saj nas ne zamamlja z nikakršnimi socialnimi problemi, niti s historičnimi čini; vedno in povsod le žena — povsod odkritosrčna in živa.

Madame de Noailles je hčerka rumunskega princa Bibesco-Brancovana, rojena v Parizu, poročena l. 1901. s francoskim grofom Mathieu-jem de Noailles-om.

Zadnja leta je toliko zaslovela, da so ji že menili podeliti Noblovo nagrado za slovstvo. No, gospa de Noailles-ova je dospela do te slave, ko se je o njej že mnogo govorilo — in v času, ko je ona sama o sebi še precej govorila — — —

Naj vzamem nekaj izpovedi iz njenih lastnih knjig.

V „Forces Eternelles“ nam omenja rod svojih babic iz različnih narodov, po katerih je podedovala svojo eksotično dušo:

„Une Grecque aux yeux allongés ...

Une autre, reine au front distant, etc.“¹⁾

in tako zaključí:

„Ce sang nombreux que j'ai reçu
De vous, poétiques grand' meres,
Et dont je souffre, avez-vous su,

¹⁾ Grkinja podolgovatih oči. Druga pa kraljica z visokim čelom ...

Du moins, qu'il n'est pas éphémère?
 Pressentiez-vous qu'un jour ma voix,
 Assemblant vos rires, vos plaintes,
 Feraît de vos doux désarrois
 Une flamme jamais éteinte?²⁾

Ona sama nam torej tolmači svoj „animus multiformis“ kot rezultat mnogoštevilnih, skoro kraljevih dediščin.

Madame de Noailles-ova je preživela prva leta svoje mladosti na deželi pri svoji materi. Vzljubila je naravo, drevje, živali. Že kot deklica, resna in zamišljena, a polna talenta, je začela pisati.

Hranila in kopicila je rokopise, ki niso nikoli izšli.

Prvo zbirko verzov „Le coeur innombrable“ je priobčila leta 1901. ob času svoje poroke z grofom de Noailles-om.

V tem njenem, sicer prvem delu, katerega je francoska Akademija nagradila, se že močno odkrivajo vse svojstvenosti pesnice: lahkota in prozornost verza; bogata, polna in prožna forma.

Knjiga je spev življenju in naravi; v njej se že zrcali vsa Madame de Noailles-ova, z vsem svojim „kredom“, tako čudovito izraženim že v mladosti:

„Rire ou pleurer, mais que le coeur
 Soit plein de parfums comme un vase
 Et contienne jusqu'à l'extase.
 La force vive ou la langueur.“³⁾

„L'Ombre des Jours“, ki je izšlo naslednje leto, izraža isto panteistično silo: oboževanje narave z neke vrste religiozno navdušenostjo; slavljenje njenega srca in njene mladosti. Spevi, ki ji priključijo krasen uzklík.

„Pourtant tu t'en iras un jour de moi, Jeunesse,
 Tu t'en iras, tenant l'Amour entre tes bras...
 ... La bouche pleine d'ombre et les yeux pleins de cris

Je te rappellerai d'une clameur si forte
 Que pour ne plus m'entendre appeler de la sorte
 La Mort, entre ses mains, prendra mon coeur meurtri.“⁴⁾

Leta 1903. je Madame de Noailles priobčila roman „La Nouvelle Espérance“, napisan v še precej eksotičnem slogu. Leta 1904. je zagledal beli

²⁾ To mnogotero kri sem prejela od vas, pesniške prababice. Pa ste vsaj vedele, da ni kratkoživa? Ste slutile, da bo moj glas nekdaj zbral vaš smeh in stok in iz vaših sladkih ganotij napravil neugasljiv plamen.

³⁾ Smeh ali jok — samo da je srce polno dišav nalik vazi in da v njem živa sila ali medlost prekipeva do zamika.

⁴⁾ Vendar nekoč odideš od mene, Mladost, odideš, in odvedeš Ljubezen s seboj... V mojih ustih bo sam mrak, v očeh sam krik. Tako na glas te bom klicala nazaj, da se bo Smrt naveličala poslušati in bo vzela moje sanjavo srce v svoje dlani.

dan „Le visage émerveillé“, ki je še danes eden izmed najnežnejših poemov v francoski literaturi. Idila v „Visage émerveillé“ se odigrava v nekem francoskem samostanu med nuno in nekim tujcem. Nuna opisuje to svoje ljubezensko razmerje s takšno naivnostjo, da nas ob začetku malo zmede; ali kmalu nas tudi navduši in se nam res priljubi.

Zdi se mi prav, ako navedem tu ime Maurica Barrès-a, ki je mnogo vplival na umstveno izoblikovanje Madame de Noailles-ove.

Madame de Noailles-ova je med leti 1904. in 1906. opustila poezijo in napisala tri romane. Leta 1907. je vnovič priobčila knjigo verzov: „Les éblouissements“ in leta 1913.: „Les vivants et les morts“.

Ta zadnja zbirka verzov nam razkriva razvoj in agonijo velike ljubezni. Ni mi možno slediti natanko celotnemu poteku; nekateri vzkliki so naravnost besni:

„Amour, allez-vous en pour qu'on puisse mourir,
Puisqu'aussi bien c'est vous qui nous forcez à vivre...“⁵⁾

Ali večno nemirno in razdvojeno srce ne more pristati ob eni sami ljubezni. Slično kot nuna v „Le visage émerveillé“ (ki se ob koncu odpove misli, da bi šla za svojim ljubincem, ker neče izgubiti samostanskega miru), isto tako Madame de Noailles neče, da bi jo na vek dušil spomin na nekdanjo ljubav: ona vstopi vnovič v življenje, v naravo; potuje, filozofira in hrepeni po neminljivi slavi. Da bi ostala nepozabljena, da bi vzbujala večno zanimanje, po tem stremi, to je njeno hrepenenje, ki ji ne da miru:

„Moi, je ne verrai plus, je serai morte, moi...
Je ne saurai plus rien de la douceur de vivre...
Mais ceux-là qui liront les pages de mon livre,
Sachant ce que mon âme et mes yeux ont été,
Vers mon ombre riante et pleine de clarté
Viendront, le coeur blessé de langueur et d'envie,
Car ma cendre sera plus chaude que leur vie...“⁶⁾

Kljub toliko toplemu zagotavljanju čuti mo v slednjem stihu dih smrti: to naj bi bila „odkupnina“ od njenega prvotnega paganstva!

Da — četudi vzamemo v poštev nekatera medla metafizična raziskovanja, ki jih srečamo v njenih delih, vidimo pesnico, kakršna je: Ana de Noailles ne veruje v Boga, ne v „drugo življenje“, ne v večnost duše.

Povsem logična sta torej strah in groza, ki sta jo obšla ob pojavu svetovne vojne. Tisti „nič“, čigar vizija je oledenila njeno razvneto srce, tista „Smrt“, večna sovražnica, je nepoklicana izstopila iz svojega kraljestva na Zemljo in žela milijone žrtev... in vse socialistične utopije Ane de Noailles-ove, vse njene ideologije po načinu Jeana Jacquesa

⁵⁾ Beži proč, Ljubav, da bom mogla umreti. Saj ti sama nas siliš živeti...

⁶⁾ Jaz pa ne bom več videla, mrtva bom jaz... O sladkem življenju nič več vedela... Kdor pa bo prebiral liste v moji knjigi, bo vedel za mojo dušo in moje oči, in proti moji vedri in smehljavi senci bodo prihajala srca ranjena v hrepenenju in hlepenju, saj moj pepel bo toplejši od njihovega življenja...

Rousseau-ja so bile vržene v brezno kakor nepotrebne cunje. Ona bi bila rada utihnila, ne mislila več: ali kot nacionalno pesnico jo je Francija pozvala, naj posveti ranjencem in mrtvim nekatere elegije — pesnitve, ki spadajo, žal, med njeno najslabšo produkcijo.

Vsekakor gospa de Noailles ni umela duhovne drame, ki se je razvijala okoli nje. Čeprav je bila vedno tako blizu, tako spojena s Francijo, ko je opevala lepoto njene zemlje, M. de Noailles ni čutila, da bi jo branila v uri nesreč in nevarnosti. — 11. novembra 1918. je pozdravila mir kot osvoboditev!

Kakšno politiko zagovarja danes? Obožuje in hvali komunizem po salonih; istočasno pa teka v Ženevo k slednjemu sestanku Družbe Narodov.

Vsekakor niso njene politične ideje tiste, ki ji bodo zgradile neminljivo slavo... Je pesnica, ali brez globoke bistrovidnosti in čiste intuicije.

Toda na srečo njej in vsej Franciji bode ostala njena nežna, zvočna, sočna in močna lirika gotovo klasična: lirika o Ljubezni, večni vladarici sveta, in o Smrti, njeni jetničarki.

Iva Breščakova.

ANKA NIKOLIČEVA:

Gospa Marina.

(Nadaljevanje.)

Kadar je govoril gospod ravnatelj Kopp sam s seboj, čeprav samo v mislih, se je posluževal vedno nemščine. Nemščina je bila takorekoč njegov interni občevalni jezik. Inače je govoril srbohrvatsko. Tudi s svojo ženo. Vsaj na cesti in med ljudmi. Doma, posebno v afektu, pa je le tu pa tam posegel v besedni zaklad za svoje interno poslovanje rezerviranega jezika. In tako je končno sklenil o Marini: „Aber alles in allem — sehr hübsch.“

Večerja je bila vse preje kakor priprosta ali domača. Bogata jedilnica je bila razkošno razsvetljena, na mizi se je blestel damast, se je lesketalo srebro in brušeno steklo in rože so dehtele. Da ni bila Androva roka, ki je izbrala njeno toaleta, bi bilo Marini resnično nerodno, da se le ni vrgla v „malahit“. Gospa Vanda je namreč gostom na čast blestela v brezhibni večerni toaleti in njene bele rame so se prekrasno odražale od zamolklega bleska črne svile.

Sicer pa je bilo pri gospej Vandi itak vse tip-top, od lične sobarice v črnini z belim šapljem preko čela, pa do okusno aranžirane košare s sadjem, ki so jo praznili za desert. Celo gospod ravnatelj je bil nekam tip-top. Ni bil več mladenič in moral je imeti izvrstnega krojača, da se je navzlic trebuščku zdela njegova pojava elegantna. Tudi mala pleša ni motila in očala, obrobljena s pristno želvovino, so dajala obrazu

nekaj resnega, a vendar mehkega. Edino okoli ust je bilo nekaj, neka poteza, morda oblika močnih ustnic in malce razmehkužena bradica, ki je močno priklicala v opomin gospoda ravnatelja židovsko pokolenje. V razgovoru daleko ni dosegal ne prisrčnosti, ne živahnosti svoje žene, ki je s svojim blestečim temperamentom in razposajeno voljo razgibala vse malo omizje.

Zdaj je uravnavala plesno ploščo na gramofon. „Da, plesali bomo. Vsak bo plesal s svojo ženo. Nák. Vsak bo plesal z ženo drugega. Aló, pojdiva inženir Pavlovič, vi ste moj partner. Joži, angažiraj gospo Marino —“

Ampak — plošča je vrtela boston in gospod ravnatelj ni mogel z gospo Marino nikakor priti v pravi korak. Zato je Marina, ki ni hotela motiti Vandinega plesnega razpoloženja, zaplesala v salon in se ondi vsedla v naslanjač ter povabila svojega plesalca, naj stori takisto. Tako je naneslo, da sta se znašla obadva kmalu v prijetnem razgovoru. Saj sta bila takorekoč oba od stroke. Zdaj je začela Marina gospoda ravnatelja resnično zanimati. „Ein lieber Kerl. So eine gescheite Frau“, je ugotovil sam pri sebi in segel po sveži šmotki.

V sosedni sobi je pel mehko gramofon in je zadihal ritem valujočega plesa. Pred Marino pa so vstali pragozdovi, žage so zapele, vdarjal je otlí odmev sekire. Kolesje težkih voz je zaškripalo, hihotanje voznikov je odjeknilo od neizmernih samot.

„Vi morate priti k nam gori v šumo, milostljiva gospa. Naš obrat je velikanski. To vas bo zanimalo.“ „Da,“ je nadaljeval na tozadevno vprašanje, „poznam dolensjske gozde Boškovičev. Morda ne veste, da sem eno leto po smrti Vandinega očeta prevzel vodstvo dunajske filijalke — no, in takrat so me posli pripeljali tudi na Pristavo. Lepi so tisti gozdi, ampak z veličastnostjo tukajšnjih šum ne vzdrže primere. Prosim vas, izračunal sem —, in gospod ravnatelj, ki je postal še bolj zgovoren, je razvil pred Marino, ki je poslušala z resničnim zanimanjem, sliko statističnih tabel in rentabilnih proračunov in nakopičil kubičnih metrov, da mu je zamogla slediti le z napeto pozornostjo.

Nanagloma je utihnila v sosedni sobi ameriškega valčká sladka melodija, in gramofonska igla, drsajoča po prazni plošči, je zaškripala v grdi disonanci. Sunkoma jo je nekdo ustavil. Trenutek na to se je pojavila med vrati Vanda, nekoliko vroča, malce razigrana, s sentimentalno vlago v modrih očeh.

Sedla je na rob naslanjača, pogladila gospoda ravnatelja po pleši in mu ovila roko okrog rame: „O moj dragec, kako nebeško je plesati.“ V tem je vstopil tudi Andro. Marina je vstala. Zdelo se ji je, da je zdaj pravi čas odhoda. In kakor v podkrepitev njene namere, je udarila starinska ura, ki je stala med drugimi dragocenimi drobnarijami na lepi komodi, počasi in počóče dvanajst svetlih udarcev.

Ko so stopali skozi jedilnico, je v trenutnem razpoloženju oropala gospa Vanda namizno vazo krasnih rož in jih povila v šopek. „Tako dražestno je bilo danes zvečer,“ je čeblljala, ko je njen mož odeval Marino v plašč, „še morate priti, še mnogo, — mnogokrat.“ In stisnila je rože Marini v roke. „Prosim, vzemite šopek za spomin. Tako lepo je bilo. Jeli — Joži?“ je vprašala z v razkošju plavajočimi očmi in se naslonila na svojega moža. „Z Bogom, z Bogom in na svidenje.“

Par trenutkov na to so se spodaj rahlo zapahnila vežna vrata, lična hišna je pogledala po napitnici v zaprto pest in zadovoljno smuknila po s preprogami pogrmljenih stopnicah nazaj v stanovanje.

Spodaj sta stopala po tihi ulici Andro in Marina in molčala. Sladko so dišale rože. Nebo je bilo polno zvezd.

„Poslušaj,“ je nenadoma rekel Andro in njegov glas je zvenel čudno odločno, „poslušaj, Marina“ — a, lahkotno, kakor da si je premislil, je pristavil: „To so prijetni ljudje. Mislim, da se bo dalo ž njimi lepo občevati. Gospa mi je povedala, da bo njen mož tudi pristopil v inženirski klub. Nisem vedel, da je absolviran tehnik.“

Tudi Marina se je pohvalila z večerom in pripovedovala, kaj vse sta uganila z gospodom Koppom. Njen mili, malo pojoči, a razločno akcentujoči glasek je prijetno žuborel ob Androvem ušesu, njegova roka je mehka počivala na njeni roki. Na temnem nebu so sijale zvezde, rože v Marininem naročju so dehtele. „Ali misliš, da bi šli enkrat ž njimi tja gori v šume? Andro, kaj, ali bi te veselilo v šume?“

„„Kako, duša, kaj, kako si rekla?, O, da, seveda, šume —““

„Andro, saj menda spiš —. O, ti božji križ,“ se je smejala, stisnila njegov komolec in mu pomolela šopek rož pod nos. „No, vzdrami se, zaspanec.“

Pa sta bila že doma. „Le kako je bilo to,“ je zopet premišljeval Andro, ko sta tiho stopala po stopnicah „le kaj je prav za prav hotela gospa Vanda? Da se ga je njeno lice tako često dotaknilo, ko sta plesala? Da je njena roka tako mehko, tako vdano, tako tesno, tesno počivala v njegovi? Da so bile njene oči tako sladko vlažne. — Čutil je utrip njene srca. —

Ali je koketa? Ali, ali —

Ali naj bi Marini le kaj omenil? V šali?

Ah ne. Saj bi se smejala. In končno bi še mislila, da je nadut.

VII.

Ves teden je že lilo.

V začetku je Marina še upala, da se bo povrnilo par solnčnih dni, danes pa sta sklenili z Ružo, da bo le treba pospraviti verando za zimsko spanje. Iz vrtiča, ki je poleti puhtel toplote, je vstajala zdaj mokra vlaga in se vsesavala v okolico. Ogradni zid je potemnel skoro do pol višine, od tal so se po njem razprezale zelene lise. Sivi les ve-

rande je počrnel, od strešnih deščic je kapljalo. Žalostno so stale tružice z mrtvimi kapucinčki, tupatam je na prekomerno dolgem peclju sameval med uvelimi stebli okrnjen list, bledično zelen, prepozno rojen.

Ruža je hitela oblačit skrbno izprane pletene stole v siv papir in Klop je držal špago. O, Klop je bil že močno koristen v gospodinjstvu in se je tega tudi zavedal. Nikakor ne bi mogla Ruža pospraviti verande brez njegove pomoči. Samo na podstrešje ga ni hotela vzeti, kamor je znosila stole. Potem sta populila zadnje bilke iz zelenih tružic in zdaj so odnesle njene močne roke tudi zadnjo tružico. Na zapuščenih deskah so ostali samo kupi smetja, raztresene grudice črne prsti. Te bo že Ruža z metlo —

Klopu se zdi pusto.

Vsak ljubi, ljubi božji dan je dež in dež in dež, in Klop ne more nikamor na izprehod. Vrčič je moker, pust in prazen. Čemerno gleda Klop v ta grdi, mokri svet. Drobní nosek sredi čemernega obrazka je rdeč od hlada in zares, skoro bi rekli, da visi ob rdečem nosku nekaj kakor droben konček svetle svečke. Sploh Klop danes ni kakor navadni Klop. Na desnem licu je nekam črnikasto zamazan, za nohti so temni robovi, izpod rokavov stare suknje mu gledajo premrle roke kar čez zapestje.

Nekam neugodno mu postane. Ruže dolgo ni. Zato se napoti, da poišče mamo. V sobi je ni, morda je v kuhinji? Da, tam stoji in lika. Vsa rdeča je v obraz in preko lica ji binglja veselo pramenček njenih ljubih las. Njene oči žarijo. Zdaj zagleda sinčka.

„Gotovo, Klop, gotovo,“ zakliče, odklopi likalnik in dvigne izpod vlažne krpe ličen plašček, ki mu ob pravkar izlikanih robovih še rahlo uhaja para. „Gotov je plašček, Klopček moj, in nič več nama ne bo branil grdi dežek, da ne bi mogla na izprehod. Nu, le poglej ga —“

A, kakor da je deževno vreme samo čakalo, da so pri Pavlovičevih pospravili verando in da je dobil Janez Pavlovič nov dežni plašč, so se namah razredčili oblaki, se dvignili visoko in postali tako svetli, da si zaslutil tam nekod daleč za mokrimi zavesami še staro, zlato sonce. Zares, zdaj je celo prestalo deževati.

Marini je šinila vesela misel v glavo. S pogledom na uro je ugotovila, da je pravkar minila tri. V pol ure sta lahko gotova.

„Klopčič,“ je dejala, „Klopčič, ali naj greva na izprehod? Kar zdaj-le? V novem plaščku? Naj greva, da kupiva še snežke? Da se naš fantek ne bo več plašil ne snega, ne dežja? Naj greva, Klopčič? Samo, kaj dela Sesterca?“

Pa Sesterca je bila razumna deklica in je pridno spala. Klop pa je bil tako navdušen, da je molče prenašal gobo in toplo vodo in krtačico za nohte. Da, celo pod raskavo frotirko ni črnil besedice in obuvanje je šlo kar tako. Končno je stal v svoji novi paradi kakor ju-

nak in samo milo se mu je storilo, da je dež res popolnoma ponehal, tako, da je morala kapuca, ki je bila brezdvomno najbolj zabavni del novega oblačilca, ostati lepo trikotno zložena na hrbtu, namesto da bi stala veselo kvišku na njegovi glavi.

Ko je bila končno gotova še Marina, je šlo na štiri. Vendar nista preveč hitela in sta oprezno stopala po kaldrmi, da sta se izognila lužam, ponekod celo potočkom, ki so veselo drli med kamenjem nizdol, dokler niso nekod utonili v obcestnem jarku. Nič več pa ni bilo treba tako oprezno gledati po kaldrmi, ko so nataknili Klopčiču v lepi trgovini tople snežke z gumijastimi podplati, in Klop je bil zdaj res v zadregi, ali naj bi ob vsaki večji luži preizkušal odlična svojstva nepremočljivega obuvalca, ali naj bi mislil na veselo kapuco, ki ni mogla vršiti svojega naravnega poklica.

Medtem ko je opravila Marina po trgovinah še ta in oni drobni posel, so se napolnile ulice. Vsakdo je bil žejen zraka in videti je bilo, da ustvarja vlažna ulica, drobni hudournik, ki brzi v kanal, odsev prvih luči, ki se svetlika v mokrem tlaku, zakasnela dežna kaplja, ki ti spolzi nenadoma po licu, neke posebne vrste veselega razpoloženja.

In v tem razpoloženju je postala lahkomišelná celo Marina, tako da sta sklenila s Klopom, da pojedeta počakat papančka pred pisarno, čeprav ni bil to pravi čas za promenade takih majhnih dečkov.

A usoda je odločila drugače.

Ko je Klop vneto ogledoval izložbo, v kateri so pravkar razvrščali prve sanke, se je nenadoma ulila nova ploha. Pa kakšna ploha! Nič kaj ni pomagala vesela Klopova kapuca, in tam, kjer je bil konec toplih snežk, so neusmiljeno udarjale ledene kaplje. Niti mamičin svileni dežnik ni mnogo branil. Edina sreča je še bila, da je bilo treba steči samo okoli ogra v Strossmayerjevo ulico, kjer je stanovala teta Vanda.

Ko sta tam v varnem zavetju lepe veže otresala od sebe dežne kaplje in zapirala dežnik, sta opazila, da so se bile živahne ulice mahoma izpraznile.

*

Zgoraj ob visokem oknu za bogatim zastorom iz čipk in tila je stala gospa Vanda. Kakšno vreme! Če bo tako lilo, niti ne bo mogel priti. Poglej, saj dež kar odskakuje od asfalta, od poveznjenih streh avtomobilov lijejo curki.

Čuj, zdaj je pozvonilo. Hišina, ki je v ozadju sobe v udobnem kotičku kraj peči urejala mizico za čaj, steče odpirat. Z usmevom na ustnah, s pričakovanjem v očeh stopi Vanda od okna —

Od zunaj, iz predsobe zadoni mehak ženski glas, vmes glas otroka. Kaj — ali ni — ali je —

Hišina priteče poročat —

Samo za hip, samo za dih sekunde se pogreznejo beli zobje v rožne ustne. Samo kakor bežna igra senc so spreletele gube gladko čelo, in že se je vrnil čarobni nasmeh na obraz gospe Vande. Z odprtimi rokami hiti sprejemati nepričakovani obisk.

„O, ta grdi dež, ta grdi dež,“ govori, ko odpenja Klopčiču mokri plašč. „Skoro nam je utopilo malega moža. Še snežke, brž, no, pomagajte vendar, Lina,“ se je obrnila do hišine. „In vt, Marina, o, kako ste mokri. Čakajte, nogavice in šolnčke vam prinesem. In za čaj vama preskrbim, da, da, vi pa tukaj pomagajte, Lina.“

Potisnila je Klopa in Marino v udobno kopalnico in jima pustila izvežbano služabnico v pomoč. Sama pa je hitela v sobe. Naglo je stopila k telefonu, pozvonila in poklicala spoj. A že po par besedah je jezno zatopotala z nogo. „Seveda. Prepozno. Je že odšel. Taka smola — Le kaj, — le kako —“ In odhitela je v spalnico, na čelu in v očeh ostre poteze krčevitega premišljevanja.

„Brž, brž,“ je priganjala, ko se je vrnila v kopalnico z obljubljenimi toaletnimi stvarmi. „Brž, da se ne prehladita. Pomagajte vendar milostivi, Lina,“ je silila nervozno.

(Dalje prih.)

Stritarjeva pisma Lujizi Pesjakovi.

(Obj.: Avg. Pirjevec.)

10.

Blagorodna gospá!

Najprej lepo hvalo Vam, da smem obderžati na ogled poslano fotografijo. Sè svojo prošnjo do B. Mirana, naj Vam pošlje svojo podobo, spravili ste skoraj moža v veliko zadrego. Po sreči nema nobene. In tako nij tréba nobenega posebnega izgovora in zagovora. Mnogokrat se zgodi v življenji, da se nam izreče želja, sè skrivno nádo, da prošeni ne vsliši želje, ako ima kaj takta. Jaz sem prosil záres; Vi le „zastran lepšega“, kakor pravijo, a pri meni in B. Miranu nij treba tacih ozirov.

Quant aux épigrammes en question, il faut convenir, que ce n'était pas bien délicat, de les envoyer à une dame. Voilà encore une de ces inconvenances, que je ne commets que trop souvent.

Quant à leur contenu, dont Vous blâmez à juste titre la rudesse, je pourrais peut-être me tirer passablement d'affaire par un tour un peu commun et point du tout originel, c'est vrai, mais pourtant bon, c'est à dire, je pourrais m'excuser ainsi: „J'ai écrit ces épigrammes avant de vous connaître, madame. Cette phrase, quoique flatteuse, serait suffisante à tout le monde, mais pas à Vous, madame. C'est pourquoi je veux vous parler tout franchement. Je connais bien B. Miran; il est ce qu'on appelle, un idéaliste, c'est à dire, un fou. Ces épigrammes ont été écrites, comme tant d'autres choses en suite d'une désillusion bien amère. Entraîné par la force irrésistible de cet instinct fatal, qui nous fait chercher tout ce qu'il y a de beau et de sublime, notre bonheur, notre paix, l'idéal enfin, tout ce que nous ne trouvons

nulle part, — de chercher tout cela dans la femme — il a été désabusé, mon dieu; c'est tout simple, pourquoi donc chercher ce qu'il n'y a point? à lui la cause, c'est son tort. Et la conséquence? — il est indigné, fâché contre les femmes, les pauvres femmes! On pourrait dire: Il hait les femmes, parce qu'il les aime. Laissons du reste le pauvre fou incorrigible, et parlons autre chose!¹⁾

Kar mi pišete, gospa, o slovenskih predstavah v Ljubljani, to je žalostno, žalostno; a meni nič novega. Vse pride s časom, le prekmalu, na moje besede, na moje žalostno prerokovanje. Ljudje so najprej diskreditirali slovensko gledališče pred tujim svetom, zdaj ga bodo pa še pred lastnim, slovenskim, tako da bo slov. Talija popolnoma pokopana. Kako bi moglo biti drugače? Ali hočejo slišati resnico? Ali kaj beró, kaj mislijo, ali se hočejo kaj učiti. Saj je pri nas vse dobro, gorjé mńu, kedor pravi, da né. Pri nas se šopiri strašna materijalnost, sirovost, neplemenitost, breztalentnost. Možjé, katerim gré v vseh rečeh prva in zadnja beseda pri nas, nemajo nika-koršnega pojma o umetelnosti, nobenega veselja do njé; kar storé za njo, to je le na videz „za sramote voljo“. To so nasledki „nezmotnosti“ — den herren wird in ihrer gottähnlichkeit bange.²⁾ Pri nas ne more biti bolje, dokler ta zarod živi. Bog pomagaj!

Kar se mi nij še zgodilo, ko sem začel pisati na drugi list pomazal se mi je s črnilom, tako da sem ga moral odrezati, ter drugega začeti. Kaj pomeni to? vprašala bi ženska; mož nema vere, tudi prazne nel —

Konci tega tedna in meseca preselim se zopet na Dunaj na staro mesto in prične se zopet staro življenje! Kako dolgo še? Zjutraj vstati, obleči se, delati, vmes jesti, piti in zvečer zopet v posteljo — to je večni krog, to je življenje!

Da Vas dalje ne nadlegujem sè svojim slabim humorjem, končam svoje nesrečno pismo.

Prijazno Vas pozdravlja ter se Vam spodobno priporoča plemenita gospá
Vaš

V Badnu 27. 9. 71.

stari Stritar
I. Johannesg. 16.

¹⁾ Gledé epigramov, o katerih je govor, je treba priznati, da ni bilo posebno rahločutno, poslati jih dami. To vam je zopet taka nerodnost, kakršne zagrešim vse prepogosto.

Gledé njihove vsebine, v kateri po pravici grajate robotost, bi se mogel morda izmotati za silo iz zagate z nekoliko vsakdanjo in prav nič originalno frazo, to je res, ki pa je vendar dobra, to se pravi, mogel bi se opravičiti takole: „Te epigrame sem napisal, preden sem Vas poznal, gospa. Ta fraza, dasi je laskava, bi vsakogar zadovoljila, toda vas, gospa, ne. Zato Vam hočem govoriti čisto odkrito. B. Mirana dobro poznam; je tiste vrste človek, ki jih imenujemo idealiste, to se pravi, blaznež. Ti epigrami so bili napisani, kakor toliko drugih stvari, radi zelo bridkega razočaranja. Podžigala ga je neodoljiva sila tistega usodnega nagona, ki nas sili iskati vse, kar je lepega in vzvišenege, svojo srečo, svoj mir, skratka ideal, vse, česar nikjer ne najdemo, iskati vse to v ženski — pa je bil razočaran, moj bog; stvar je čisto enostavna, čemu torej iskati, česar ni? Sam je vzrok, njegova krivda je. In posledica? — Ogorčen je, pa na ženske je hud, na uboge ženske! Reči bi mogli: Ženske sovraži, ker jih ljubi. Sicer pa pustimo ubogega nepoboljšljivega blazneža in govorimo o čem drugem.

²⁾ Gospodom postaja v njih bogopodobnosti tesno pri srcu.

Blagorodna gospá!

Ali sem res že tako strašno neumen, da že čisto več ne vem, kaj delam! Videti je vsaj tako. Prej sem mislil, da znam razžaliti, kader hočem; zdaj se mi pa zgodi že drugič, da razžalim, ali užalim brez najmanje volje. Gospá Nemogoče mi je danes (ker sem bolehen) z nevé m kako finostjo govoriti o tej sitni stvari; dovolite mi samo to: Dajem Vam svojo častno besedo (druzega nemam), da sem tako ravnal, ker sem bil prepričan, kar sem še zdaj, da ste zahtevali imenovano podobo iz same uljudnosti, in da vidite raji, ako Vam je ne pošljem. Jaz si ne morem misliti, da bi Vas moja ali B. Miranova podoba le najmanje zanimala. Ko bi bil mislil, da Vam s tem le kolikaj veselja storim; poslal Vam bi jih bil sto, ne eno; česar človek nema, dá si napraviti. Zraven pa še to: B. Miranova podoba je tako vsakdanja, prozaična prazna, neprijetna, da je bolje nikoli ne dobiti [je] pred oči. Torej v kratkem: Ako sem Vas, blaga gospá! res razžalil, užalil ali osramotil, verjemite mi, lepo Vas prosim, da se je zgodilo proti moji volji in da mi je iz serca žal. Saj še drugemu človeku ne storim rad kaj neprijetnega, pa bi Vam? Ako mi odpustite, potem je stvar pri kraji, prej ne.

Zdaj mi je popolnoma nemogoče, Vam še kaj pisati, morebiti bom moral zopet v posteljo. Pri meni prehlajenje nij kakor pri družih ljudéh, prehlajen sem na duši in na telesi obenem, tako da nijsem za nobeno rabo.

Še enkrat, odpustite mi! — gospá! S posebnim spoštovanjem Vam se priporoča

Na Dunaji 14. 10. 71.

Stritar

P. S. Ker nijsem še v postelji, pošljem Vam tu eno „popotno“ pesem da ne bo toliko praznega papirja.³⁾

Blagorodna gospá!

Gotovo pričakujete, da se bom izgovarjal in zagovarjal ter odpuščanja Vas prosil, ker sem Vaše pismo tako dolgo brez odgovora pustil. Čemu izgovori in zagovori? Kar naravnost Vam povem; ljubilo se mi nij. To je: nikoli nijsem bil pri pravi volji — saj taki gospé nij da bi človek pisal, kar takó! I z dolgim čakanjem česá sem dočakal? Zdi se mi, gospá, da mi prava, dobra volja, dolgo, morda nikedar več ne pride. Vprašali me boste, kaj se mi je v zadnjih dnevih tako posebnega zgodilo. Nič kaj nenavadnega. Samó méra mi je polna, saj se je dolgo polnila. Zdi se mi, kakor bi bil res na sveti samó zató, da me rabi, kedor hoče, da me goljufá, kedor utegne. V velika društva že dolgo ne zahajam, ker me ne veseli, zdaj sem pa sklenil, nikamor ne iti, z nikomur se ne družiti, popolnoma sam záse živeti. Zakaj nijsem téga prej, že dolgo prej storil! Vse bi bilo drugače!

Gotovo, gospá, porečete na to: Kaj vse to meni mar? Ako si bil goljufan, tvoja krivda — kaj pa vsakemu človeku verjameš? Kaj sem ti jaz tega kriva? — Vse res, gospá! Vi mi nijste ničesa krivi, vi mi nijste nikoli nič žalega ne rekli ne storili; ravno nasprotno! Vi ste mi veliko prijaznosti izkazali, nezaslužene prijaznosti, za katero sem Vam resnično hvaležen. Bog vé, da Vam ne gojim žale misli v serci — kako neki? — In vendar — po sedaj Vam ne bodem tako pogosto dopisoval, kakor sem do sedaj. Kaj ne, čudna odkri-

³⁾ Sledita 2 popotni pesmi; gl. Stritar, Zbrani spisi I, str. 92—93, št. II in III.

loserčnost? — Vaša škoda ne bo velika — zato se mi nij treba izgovarjati. Prosim Vas samo, blaga gospá, ne zamerite mi te odkritoserčnosti, ter dovolite mi, da Vam smem še sem ter tja pisati, sploh pa — in v vseh rečeh, ne sodite me kakor druge ljudi, sicer bom slabo izhajal pred Vami; tē žalostne privilegije Vas moram prositi.

Morda nij vse prav logično vezano, kar sem Vam pisal, vendar upam, da me bodele umeli, saj ženske inale ravno za take zadeve veliko fineji razum.

Se enkrat, gospá, ne zamerite! mislite, da nijsem prav zdrav na duhu, kakor se mi je že enkrat očitalo!

S posebnim spoštovanjem

Na Dunaji 10. 11. 71.

Vaš Stritar.

13.

Blagorodna gospá!

Ne vem, ali se[m] Vam že pisal, da je B. Mirán umerl? — Dolgo je nosil v sebi „smertni kal“, in zato je bil zlasti zadnje dni nesterpno siten in čmeren. Jaz sam sem šel za njegovim pogrebom. Lahka mu zemlja!

Zapustil mi je nekoliko pesmij, med njimi — „soneten venec“ — in okolo 20 zabavljivih sonetov! — Zdaj, ko sem sam, prav mirno, in kolikor je takemu človeku mogoče, prijetno živim —

Zanj družba ne mara,
In on ne za njó;
Samoten se stara,
Mu léta tekó.

Prav takó je zdaj z mano. Právi filister sem postal in to je dobro. Priden sem, pošten, soliden, miren, varčen in misli nemam vas dán, ki bi je ne smel brez greha imeli na veliki petek. O sv. Simplicita in Felicita! Slednji večer sem ob osmih domá; ne zahajam, ne na ples, ne na led. Ne manjka veliko in hodil bom ob nedeljah k maši — k litanijam — in k spovedi, vsaj velikonočni! Z eno besedo: Mož sem po volji božji, in da Vam vse povém: zbuja in glasi se mi časi v dnu mojega serca tiha želja po zakramentu svetega — zakona! O zakon, zakon, kakó si ti svet! — Srajce, srajce!...

Ne zamerite, blaga gospá! da takó prosto in morebiti malo nespodobno z Vami govorim; ali moja glava je strašno prazna in pusta, in — še enkrat — ne zamerite! ne vem kaj in kakó bi Vam pisal. Ves božji dan nemam ene poštene misli; naj bolja ki sem jo imel do zdaj, je ta, da hitro končam svoje neslano in — nezabeljeno pisanje ter se Vam, gospa, lepo priporočam

Vaš

Na Dunaji 6. 1. 72.

Stritar.

P. S. Lepó hvalo, da me spominjate g. Cimpermana, to dela čast Vašemu sercu!

13. a.

Jos. Stritar — Jos. Cimpermanu
z Dunaja 27. marca 1872.

... Gospe P. me je srám — Kaj si mora misliti o moji neotesanosti! a kaj morem? nij mi moči, takó sem pust, spisati 10 poštenih verstic, kakoršne se spodobijo taki ženi. Mea culpa!...

(Dalje prih.)

Soneti.

I.

Katera tajna sila naju vlada?
Saj je minul že peti maj,
odkar sva našla se! In zdaj —
se vrača kot pomlad ljubezen mlada?

Ni čas zamračil tistih ur,
trenotkov sladkih tihe harmonije,
ko utripanje dveh src enotno bije
in duši družno sanjata v azur.

Kak silna je spomina moč!
Takrat je maj prelesten bil,
pač kratko nama je cvetel:

odšel si, ah — v srcé je legla noč
in duši je brezup grozil,
ko slednji prst je za teboj gorel.

II.

Ah, slednji prst je na rokáh gorel,
razpaljen od poljubov tvojih;
razgibani do strun najtišjih svojih
si mi srcé in dušo vzel.

Ostal si meni nepozaben gost —
in šlo je vse s teboj v daljave tuje,
kar duša hrepeneče v maju snuje,
za tabo plakala je ranjena mladost.

O, še zveni mi v srcu glas prijazen,
spomin že komaj tvoj obraz razloči
in še me palijo poljubi tvoji.

Kako bi svet bil pust in prazen,
vse huje duši v težkem boji,
da nisi moja luč v življenja noči.

III.

Radosti plakala bi, dragi,
ko list tvoj berem strastno nežni;
ti svetel cilj si sladki težnji
in tužnim mislim angel blagi.

Ločitve najine ta bežna leta
se zdaj mi vidijo kot huda sanja,

ki tužen me spomin na njo preganja,
ko da sem v krog začarani ujela.

Bila sva ti in jaz kot vino mlado,
ki čas ga v plemenit napoj izčisti;
zato bilo takrat ni v srcih trdne vere.

In šla vsaksebi sva; a tistih ur naslado
so zvesto klicali v spomin mi tvoji listi,
ob njih presanjala sem mnoge žalostne večere.

IV.

Ljubezni sem nekoč bolno iskala
in begala od zmote sem do zmote;
ker večkrat le za hipne nje dobrote
ljubezen ljubimo; tako sem sebi jaz lagala.

In glej, izšla sem vselej praznih rok
in duše smrtno žalostne iz vsega,
kar čute nam trenutno zbega
in v srcu jad ostavi le globok.

Ve močna duša li, kaj je kesanje?
Saj grehov vseh opere jo trpljenje
samóobtožbe vže in razdvojenosti pekló.

In niso zmote naše — večno le iskanje,
in blodnje naše — k višjemu le hrepenenje,
ki dá na zemsko pot nam milostno nebo?

V.

Ali je le sen preblažen
in najina ljubezen ni resnica?
Drhtim v bolesti kakor plaha ptica,
ko dvom v srcé se krade neopažen:

da vse je stvar željá in hrepenenja,
ki čara ga razdalja zdaj med naju,
in bi ospel se kakor cvetje v maju,
če bi zajel ga tek vsakdanjega življenja.

O, človek kakor romar je na strmi cesti,
na vrhu božji hram je cilj blesteči,
kjer se nebo, ko razodetje, sklanja čezenj:

o, tam resnica je in lek za vse bolesti!
Tako srcé trepeče nam k najvišji sreči,
ki jo obeta večno čudežna Ljubezen.

Gandhi o ženi.

Vsa Evropa gleda z zanimanjem na dogodke v Indiji, v tej pravljčni deželi maharadž in neizmernih bogastev. Mi sanjamo o njihovih čudovitih razkošjih, a 300 milijonski narod, večinoma reveži, se bore za kruh, jezik, svobodo. Ali se bo posrečilo Indijcem, da se otresejo maloštevilnega a močnega in hladnokrvnega gospodarja, ali pa bo vtonilo gibanje kakor nešteto podobnih tekom stoletij?

V sredi valujoče množice Indijcev stoji Gandhi kakor prerok davnih časov. Ni nadčlovek, ne človek, marveč je samo ponižen sluga svojega naroda. Je močan. Njegovo orožje je ljubezen. Bori se in veruje v zmago. On je pobožen, skromen, inteligenten in je evropsko obražen. Velik vpliv je imel na njegove nazore tudi Tolstoj. Gandhi povečuje bol, trpljenje in pravi: „Začetek vsemu je smrt. Da skali žito, mora poginiti zrno...“ Ni samo nacionalni borec, ampak tudi kosmopolitični. Prepričan je, da bo Indija v bodočnosti izvor nove kulture, ki bo oživila in oplemenitila zapadno kulturo.

Govori množicam, ki ga zamaknjeno poslušajo. Ko dokonča, kar je menil povedati, in ko mu ljudje navdušeno ploskajo, se umakne v samoto in napiše članek o tem, kar je povedal, za svoj list „Mlada Indija.“ In od tod se razliva njegov nauk na vse strani sveta.

Tako je govoril tudi večkrat o ženi in njeni nalogi. Zeno smatra za nekaj višjega, svetega. Najbolj ga boli, da imajo celo mnogi njegovi pristaši ženo samo kot sredstvo za zabavo. Gandhi pravi: „Vsi moramo, kot ljudje, povešati glavo, dokler ostane samo ena prostitutka. Raje bi videl, naj izgine človeški rod, nego da vidim, kako smo slabši od živali, ker smo si napravili iz najplemenitejše stvari igračko. To vprašanje se ne tiče samo Indije, marveč vsega sveta. In če pridigam proti modernemu umetnemu življenju sensualnih vživanj in zahtevam od mož in žena vrnitev k preprostemu življenju, k „charka“ (kolovratu), je zato, da se ne pogreznemo globlje nego živali. Stremim po absolutni svobodi žene. Obsojam poroke otrok; drhtim, kadar vidim mlado vdovo, tresem se od jeze, kadar prične vdovec novo razmerje s surovo ravnodušnostjo. Obžalujem zločinsko ravnodušnost staršev, ki vzgajajo svoje hčere v nevednosti in v cilju, da jih poroče s katerimkoli mladim bogatašem, a se ne brigajo, da bi jih vzgojili duševno. Ali kljub svoji jezi in žalosti vidim težavo tega problema. Žena mora dobiti volilno pravico, ona mora biti enakopravna pred zakonom kakor moški. Problem se ne končuje tu, nego se samo pričinja v trenutku, ko bodo imele žene svoj vpliv na politično osvobojenje Indijcev.

Predvsem ne sme biti žena več samo bitje za zabavo. Sredstvo je bolj v njenih rokah nego v moških. Ako si sama prizadeva, da bi jo

mož smatral za tovarišico, naj se več ne lišpa zato, da bi ugajala moškimi, pa tudi ne svojemu možu. Ne morem si predstaviti Site (boginje), ki bi mogla potražiti samo trenutek za lišpanje in zato, da bi omamila Rama (boga) s svojimi fizičnimi lepotami.“

Prostitutke so Gandhiju samo „padle sestre“. Sestal se je z njimi v Barisali in spoznal njihovo žalostno socijalno sliko. V Barisali prihaja na 20.000 prebivalcev (mož, žena in otrok) 350 prostitutk. In če vzamemo ta primer za vso Indijo, živi tam 5,250.000 prostitutk. Vendar upa Gandhi, da poljedelci še niso okuženi in da je manj takih nesrečnih žena. K prostituciji se dekleta vzgajajo že v rodbini. Kruh!

Nekatere prostitutke bi bile rade postale članice narodnega indijskega gibanja, ali se mu ne morejo pridružiti tako dolgo, dokler ne opuste svojega nevredega življenja.

Gandhi poziva žene na delo pri osvobojenju Indije in veruje v njihovo moč, ker so pobožnejše kakor možje. In zgodovina bo zapisala tudi več ženskih imen v spominsko knjigo za osvobojenje Indije in tako pomnožila število slavnih in nepoznanih žena v življenju človeštva.

MILICA SCHAUPOVA:

V Parizu.

Tebi, mesto ljubljeno, bi človek rad žarko pesem zapel, pesem dela in reda; pesem najvišje lepote in najnižje grdobe; pesem pestro v brezmejnost! — Pa kdo bi znal stisniti v besede vse tvoje bogato življenje, naslikati vsa živa nasprotja tvojih potez?

Pariz, ti vladar preteklih stoletij; ti stari roditelj mogočnih duhov, vzbuditelj svetovnih revolucij; ti kralj vsega javnega življenja, edini gospodar lepote in okusa!

In obenem, Pariz, ti mesto — sodobnosti! Karkoli rodi lepega in močnega obširna Francija, vse je le tebi posvečeno, v tebi najde pravo vrednost!

Pa ne samo Francija, v tebi se stekajo zakladi vse stare, trudne Evrope in še pravljicega orientala in praktične Amerike in vroče Afrike!

Ti, ki po legi in značaju družiš v sebi resni, globoki sever in strastni, žareči jug Evrope, ti otrok romanstva in germanstva, dovolj si mesto bogato, da vsakdo najde na tebi potezo, ki njemu ugaja.

Ti mesto mogočno in sijajno, ki vabiš v svoj čarni krog sinove vseh narodov, ti, ki jih združuješ tujca ob tujcu najbolj v svojem častiljivem, študentovskem Quartier Latin-u, ti si poklicalo k sebi še sinu skromnega slovenskega naroda! Zahvaljeno bodi zato!

I. Pariz v luči dneva.

Iz enega številnih kolodvorov, pod katerega mogočno streho pribuči vlak za vlakom, brez prestanka, se je zatekel slovenski študent napol omamljen od množice, šuma in hrupa, tja v tihi, stari Quartier Latin. Majhna je njegova sobica, nagnjena je ena stena, prav ozke stopnice vodijo k njej; toda — on biva iznad zaduhlih, ozkih ulic in pogled njegovega mansardnega

okenca boža preko številnih streh in dimnikov blesteče kupole palač in ki-
peče zvonike starih cerkva.

Iz te svoje sobice hiti dan za dnevom novemu svetu naproti.

Središče študentov, slavna pariška Sorbona, starodavna univerza! Mno-
žice študentk in študentov hite zdaj skozi moderne svetle hodnike v številne
predavalnice, amfiteatre obkrožene z velikanskimi slikami. Le stara Riche-
lieu-jeva kapela še stoji kot nekoč. — Nasproti, glej, romantičen, srednje-
veški grad — Cluny, slaven samostan. Skrbne roke ljubeče čuvajo, da ne
pade niti eden stolpiček, niti eden kamniti listič. Mimo samostanskega vrta
hiti živa reka — Boulevard St. Michèl, kjer zagledaš za Japonci črnce, slišiš
Islandca in Nemca, Slovana in Italijana, le Francoz med njimi je redek. —
Od tega zagledaš v ravni črti nekoliko višje kraljujoči Panteon; njegovi
dostojanstveni beli antični stebri kličejo v tiho svetišče in v temne grobnice
slavnih francoskih mož. — Nasproti, Luxembourg, slavni park — kjer te ob
belih poteh pozdravljajo korak za korakom iz zelenja beline umetnih kipov,
kjer pljuskajo valčki „Fontaine de Médicis“ in šepčejo večno pesem lju-
bezni, utelešeni v harmonični lepoti marmornate dvojice. —

Obrneš hrbet Quatier Latinu, njegovim univerzam, knjižnicam in ka-
varnam, hočeš preko Seine v druge okraje. Pa se ti pogled začaran ustavi.

Seina, ti kača blesteča! Šele ko tebe človek vidi, se mu odpre vsa le-
pota dobrega in slikovitega pariškega neba, ki nič ne mori s hudim mrazom,
niti prežarko vročino. Vedno je živo, vedno je novo: zdaj mehko sinje, zdaj
polno belih ovčic, zdaj veter podi temne mase. V tem nebu je redko videti
tvojo rjavo vodo, o Seine; v tem nebu le blestijo tvoji številni mostovi, od
najbolj zgodovinskega do najnovejšega. Nad teboj se dvigajo zeleni bregovi,
morje hiš in vsa pestrost tvojih slavnih palač in cerkva; tvoja srebarno-zlata
voda jim daje razdaljo in značno, svetlo podnožje! —

Notre Dame! Kdor je stal pred teboj in ga ni prevzela tvoja mogočnost
in ga ni pretresla skrivnost, ki veje naproti iz tvojih gotskih, duhovnih po-
stav in neznanih zverin in bajnih kamnitih cvetk, ta ne ve, kako neskončno
bogata si ti! Kako vlivaš v dušo sveto čustvo spoštovanja in lepote, kako jo
vodiš daleč nazaj v mistiko srednjega veka, kako v slikoviti svet Victorja
Hugo-ja. Ti si najčastnejša priča tistega davnega, še malega Pariza, ki širi
svojo moč s Seininega otoka, na katerem ti kraljuješ.

Obrneš pogled v nasprotno smer, pa stoji iznad Seine težka trdnjava
s stolpi — Conciergerie, zlobna ječa; tu so čakale obsodbe revolucijske žrtve,
tu je še celica kraljice Marije Antoinette. Nekoliko v ozadju pa kipi v nebo
tenki, ostri vrh stare sodiščne kapelice, skrinjice polne skrivnosti, začarane
iz samih draguljev, pisanih stekelc hrepenjenja polnih gotskih oken.

Mnogo dalje vidiš nad Seino modro iglo — Eiffelov stolp, najvišji vrh,
ki so ga doslej ustvarile človeške roke. Od blizu je to železen velikan, na
katerega vrhu komaj razločiš — človeka — drobno točko. Izpod orjaškega
oboka vzožja vidiš kot v neskončnem okviru na eni strani Trocadero, mlado,
gibko palačo, ki spušča proti stolpu svoje slapove in skupine živali, na
drugi strani pa v dalji palačo vojaške šole, ki gleda na Eiffel skozi številne
aleje in preko simetrične igre širokih poti in trat, ki vodijo k njemu.

Še prej kot k Eiffelu zanese tujca pot na Place de la Concorde, največji
trg sveta. Toda od seinskega mostu vodi do Concorde razkošna Rue de Rivoli;
tu je promet tako živ, da ti poje srce od radosti in bi hotel tudi ti s tem
širokim gibanjem nekam, hitro, po važnih opravilih. Vendar te ustavijo
dolge arkade, pod katerimi se sveti okno pri oknu, vsa polna modernih,

pariških lepote. Tu stoje tudi nekateri od velikih „magazinov“, ogromnih trgovskih obratov, kjer te pelje lift v vsa razna nadstropja, da si izbereš, kar je s tako umetnostjo razstavljeno vsepovsod; zgodi se ti lahko, da izhoda ne najdeš, zato posebni napisi kažejo nanje. Tu, ob Rivali, stoji tudi veličastna palača: Louvre, danes eden najslavnejših muzejev sveta. Ta ogromna stavba objema z dolgima stranskima zgradbama, ki jo nadaljujeta, zgodovinsko znane Tuilerije, zdaj prostrano šetališče, kjer ob širokih potih stoje drevesa in grmiči in med njimi kipi in oblastni spomeniki, kjer še trava raste, kakor ji je človek odkazal prostor.

Tuilerije končavajo sporedno z Rivoli slednjič na slavnem trgu. Središče tvori častitljivi obelisk, ki ga je presadil iz Egipta sam Napoleon. — Pa kdo bi opisal vso harmonijo kipov, vso simetrijo poti za vozila in posebej za pešce; kdo ves red in lepoto, ki ju je ustvaril človeški razum?

Vendar tudi tu ni obstanka; dasi truden od te neskončne Rivoli, od tega velikega trga, že hitiš mimo prve vrste grških stebrov, da naenkrat zagledaš na desni v ravni črti podobno antično stavbo, ki pa ni državna palača — temveč cerkev Madeleina, cerkev elite. In dalje zopet enaka palača z grškimi stebri in še dalje park in — kamor sega oko naprej in nazaj, nikjer ni konca. Od začetka rue de Rivoli in še dalje proti vzhodu v okrajje delavcev in malih ljudi in na zapadu tja do daljnega slavoloka, ki ga odtod komaj razločiš — en sam širok, strogo začrtan pas — vrvenja.

Do slavoloka vodijo Champs Elysées: na pragu stražita desno in levo dva vihrava konja. Potem pa dalje, med alejami po široki, najbogatejši pariški aveniji, kjer stoje hoteli, zabavišča, stanovanja — izbrancev.

Nad temi okraji bogatih kraljuje Arc de Triomphe — slavolok Napoleonovih zmag. Ko se mu približaš, se začudiš njegovi ogromnosti. Pod njim zagledaš na tleh vence in tenek plamen — večna luč na grobu neznanega vojaka.

Če pa se povzpneš na streho slavoloka, ti oko zažari od tega morja hiš in alej in občuduje se zazreš na grič nad tem morjem, na otok, kjer se sveti nežno bela kraljica, v bizantinskem stilu zgrajena cerkev Sacré Coeur. Ko pa pogled pade z modrih dalj na trg pod teboj, te zopet prevzame moč človeškega uma in rok: na vse strani hite od slavoloka v enaki razdalji enako široke avenije, vse ovenčane z dvojno vrsto dreves. —

Drugič — te kliče k srcu Pariza, k operi. Zopet jo zagledaš že oddaleč, komaj si zavil od Rivoli vstran. Kot v megli se ti zdi na koncu široke avenije njeno veličastno pročelje, zelena kupola, velika Muza na njenem vrhu. Toda svetli, veseli Pariz megle ne pozna: to je le modro-siva sapa nešteti avtov. Glej, in vendar med njimi še — konj; in še celo prav podeželsko z medenimi kraguljčki okrašen konj, vprežen v dvokolnico, na kateri sedi med vrečami s premogom — deželan, ki še trdo drži na svoj podeželski izvor.

Pustiš ga daleč za seboj in hočeš z urnim korakom novega časa dalje, kjer te kličejo od vseh strani košati veliki bulvarji, oni, ki vodijo proti vzhodu v malomeščanstvo, a proti zapadu v tihe, ponosne ulice „višjih slojev“. Tam ni hrupa množic, ne trgovin, ne skritih, ozkih ulic. Krasni, brezglasni avtomobili hite mimo velikih, bogato zastrtih oken, izza katerih diha visoko, imenitno življenje, ki bo slovenskemu študentu ostalo vedno neznano in neprijazno.

In vsepovsod, v bogatih in cenejših okrajih, v svežih in v temnih se ti smehlja v majhnih lesenih šotorih — obilo, pisano cvetje kot na jugu. Rivijera pošilja Parizu duhteč pozdrav.

Tako hodi tujec vsak dan po novih odkritjih, dokler se mu ne zdi, da je našel vsem znanim imenom resnično predstavo. Toda še vedno rad postaja ob slavnih zgradbah, ob trgih in spomenikih in vedno še najde novih, skritih lepot. Posebno cerkve vabijo vedno ljubeznivejše. Čim večkrat si bil v njih, bolj ljubiš vse te bogate, očrnele zakladnice, od katerih ima vsaka svoj poseben značaj, je vsaka priča umetnosti svojih preteklih ali sodobnih dni.

Potem muzeji. Ne nasitiš se jih. Njihovo urejeno, pestro bogastvo te ne pusti stran, dokler te noge ne začno skeleti. Od muzejev te sam od sebe vede korak k novi umetnosti, v brezštevilne galerije in galerijice, kjer spoznaš dela najbolj različnih umetnikov, kjer jih tudi kupiš, če hočeš in moreš. Tu spoznaš, da Pariz res klicé k sebi vse one, ki hočejo služiti — umetnosti; on jih izbira: tem da svetovno slavo, one odkloni. Pa še te nesrečneže najdeš; ne morejo se več ločiti od svojega sna — biti umetnik, in razstavljajo še vedno svoje z muko izdelane uboge tvore kar na ulici. Ob gotovih dneh vidiš na lepem bulvarju dolgo vrsto platnenih sten naslonjenih na drevo ali plot. Na njih vise slike, ki so na prodaj!

Malo, prav malo je tujec umiril svoje lačno iskanje; začne se včasih muditi ob francoski knjigi. Kako tudi ne! Dolge mize pred knjigarnami ponujajo svoje pisano blago. Izbiraš knjige, gledaš ure in ure; toliko jih je, da si od množice kar nezaupen.

Klasiki pa ti govoré staro, a lepo pesem. Ulic greš iskat, kjer še sedaj stoje hiše slavnih oseb; stare so in sive in plošče na njih govoré o raznih plemiških rodbinah, o literarnih salonih, o velikih mislecih in umetnikih.

Greš jih obiskat tudi na pariška pokopališča, najrajši v mirni „Père Lachaise“; v njegovih vzvišeni oddaljenosti od velemestnega hrupa se zatopiš v marsikateri stari napis, v marsikateri kamniti obraz.

In še ni konec! Pariz je pokazal šele en svoj obraz. Pa kdo bi danes zrl samo na sijaj bogataša, na tradicijo meščana?

Pozorišče revolucije, trg Bastille! Težek spomenik stoji sredi okrajev malomeščanstva in delavstva — tam krog place de Bastille, de la Nation in de l' Italie.

Glavne prometne žile so tudi tu lepe, z alejami ovenčane, toda ob straneh, v ozkih ulicah starega proletarskega Pariza vidiš marsikateri črni zid, z bruhi podprt, marsikateri umazan kot. Tu je „apaška“ rue de Lappe, zakotna, da jo komaj najdeš, z grebenastimi kamni tlakovana; tu se vrsti plesišče za plesiščem, Montmartre brezpravnih in postopačev, in vseh onih, ki žive iz dneva v dan. Ta ulica je po dnevi precej tiha; toda v bližnjih čuješ često vrišč, pijano kletev, zagledaš izpita, strgana bitja in povsod dobro obiskane majhne pivnice, „bistró“ imenovane, kjer prijazni gospodar ne neha točiti strupenih aperitivov svojim številnim gostom.

Ne daleč od Bastille iztakneš tudi umazane židovske ulice. Najbolj značilna — Rue de Rosiers. Nov svet! Na motnih oknih temnih gostiln zagledaš tuje črke — židovske; ob podbojih vrat slone umazane, kuštrave ženske v copatah. Skozi nižja okna zagledaš črno, polomljeno pohištvo, na tleh ležišča, kape cunj. Vsa ta nesnažnost le zato, ker je to ravno židovski oddelek? Kdo ve! Nežidovska Rue Mouffetard, tam za Quartier Latin-om — ni mnogo boljša. V obeh ti stisne dušo brezkrvna, umazana, gola beda.

Toda tudi onim, ki dihajo tovarniški zrak tam od Gare du Nord pa vedno v gostejšo zaduhlost do Porte de la Vilette, severovzhodnih pariških vrat, se ne godi predobro. Ob pariškem zidu in izven njega je pokrajina vsa

enakomerno siva, nič se oko ne ustavi ob zeleni dalji, mesto gričev samo ogromne tovarne, sami črni dimniki, okrog pa zapuščena, črnkasta tla. Med nizkimi, žalujočimi predmestnimi hišami pa stoji kanal, ki odvaja tovarniško blago. Toda njegova voda je tako težka in temna in mrtva, da dela vtis le še žalostnejši. — Bolj v mestu pa, kamor so se umaknili delavci izpod bližine fabrik, so hiše lepše. Celo park je sredi njih: Buttes Chaumont. Lepo se človeku zdi, ko vidi: glej, hoteli so jim dati zelenja in zraka in romantične skale in ribnik; hoteli so, da bi z umetno zgrajene višine delavec gledal z radostjo v to lepo pariško morje hiš. Posrečilo pa se je le napol: nič ne dehti goščava, veselo pariško solnce gleda le motno na od dima otemnelo zelenje. Prokletstvo strupenih tovarn!

Tam, ob Porte de la Vilette, se mučijo v pariških klavnica dan za dnem tudi močne slovenske roke za vsakdanji kruh. Res, obilo jim je deljen; toda ne morejo se ga prav veseliti; z belim kruhom vred mora delavska rodbina požirati zoprni dah zlobnih tovarn.

In so še drugi, še bolj ubogi. Ob severnih vratih stanujejo: Clignancourt! Velika ciganska vas! Bajte, ne, barake, zlepljene iz trhljih desk in lepenk in starih cumj. Bivališče španskih delavcev in drugih, domačinov, ki stoje pred svojim blagom, ki je naprodaj, na umazanih tleh, kjer še mrhovina ni redka stvar. To so trgovci! Karkoli je kdo vrgel na smeti ali v kak umazan pariški kot, to leži tu, zbrano vse po redu in vrsti: razbiti kosi železa, pobit porcelan, stari gumbi, in posamezni čevlji, krpe, stare knjige.

Na vsem leži skrivnost tihih, umrlih življenj. Če bi te toliko ne odbijal strah pred okuženjem, bi človek najrajši iskal sledov po neznanih usodah.

Še nekje so ulice, ki zelo presenetijo. Skrite so, čisto ozke, da se z roko dotakneš obeh sten; tu je tema in smrad tak, da redkokdaj zabrede sem kdo razen njenih stanovalcev. To so oni, ki žive, kot so živeli nekoč: z vozički hodijo po manj prometnih in starejših ulicah ter bude že navsezgodaj s svojo pol zapeto, pol kričavo melodijo: „Staro železje, kdo prodaja staro železje...“ Kmalu drugi glas „Stare obleke, cunje, krpe...“ Zdaj spet najpogostejši klic: „Zelja, repe, korenja...“ Potem zopet ženski oster glas ponuja cvetke in jih našteva; vsak njih ponavlja svojo pesem, slišiš jo neprestano, dokler se ne izgubi počasi v daljo. Tako hodi po starem Parizu še vedno duh preteklih dni in zapušča v človeku žalostno misel.

Še so drugi, še bolj ubogi. Oni, ki nimajo ne svojega okraja, ne ulice, ne strgane barake: to so tisti, ki jih pozna vsako velemesto; tisti najbednejši, ki spe danes tu, jutri tam. Danes na kaki stopnici pred hišnimi vrati, jutri pod ravnejšo streho: na tlakovanem seinskem bregu, pod enim številnih mostov.

V okrajih revežev ni nič poezije šotorov s svežim cvetjem. Vendar tudi oni niso brez nje. To so dolge vrste pisanih vrtljakov, letočih čolnov, šotorov za streljanje na tarčo, za srečolov, prorokovalke usode... Posebno ob nedeljah so ta premična zabavišča vsa polna ljudstva, ki se za mal denar veseli ob hreščočih zvokih avtomatskih omar, ob lajnah, ki se trudijo peti veselo poskočnico.

Izenadijo pa te včasih te dolge vrste šotorov tudi na bulvarjih boljših okrajev, posebno ob mestnih vratih. Ob njih blešči celo podobno, le mnogo bogatejše zabavišče — pariški Luna park.

Minevajo tedni svežih norosti; študent vstopa včasih v hram velike francoske znanosti. V preveliki množici ostane tujec, sam; vsem tem ljudem ni nič za njegovo prijateljstvo, posebno Parizanu ne, saj je tujec

na Sorboni prevsakdanja prikazen; slovenski študent pa se ne bliža nikomur, ki ga sam ne bi vabil. Iz te okolice ljudskih mas si včasih zaželi tišine, hip odmora, da utegne vsaj malo ustaviti film vtisov in nekoliko pogledati nazaj. Najrajši bi v tisto samoto, ki ni tako hladna, kot je tuja množica, temveč te ljubi, te miri, te zdravi: v zeleno naravo, v dehteči gozd.

Bois de Boulogne, Bois de Vincennes, zeleni pariški zapad in vzhod. Radosno stopi študent iz podzemске železnice, oko že pozdravlja zelenje goščave.

Razočaran se vrne zvečer v svojo sobico: saj je bilo ljudi tam še več kot v Quartier Latinu, povsod sede na tratih družine in se vesele — dežele, katere poti so asfaltirane in po njih drve avtomobili, dušijo.

Drugič gre dalje ven. Majhni okoliški vlak pa ga vozi neprestano skozi borne hiše z malimi vrtički; vse imajo isti tovarniški značaj. Gozda in trat pa kar noče biti! Posebno dokler ne zacveto po vrtičkih španski bezgi, je ta okolica tako žalostna sivo-rjava in zapuščena.

Pa še tako daleč te spremlja kultura starega Pariza. Najdeš skrbno čuvan grad, ki je videl te kraje še vse v svežem zelenju.

Kjer pa stoje slavni gradovi, tam ni delavske, predmestne puščave. Tja do St. Germaina stoji vila ob vili v sveži naravi, ob bregovih vijoče se Seine. Le preveč je že tudi vil.

Kjer pa se košati mogočni Versailles, od tam jo slednjič zagledaš, zeleno daljo. Vladar kraljestva, kjer solnce ni nikoli zašlo, si je res podvrgel tudi naravo; njegov mogočni grad obvladuje z resnim, ponosnim očesom častitljivega velikaša trate in gozdove, da se v strogem, razumnem redu spuščajo daleč, daleč. Toda tam, na koncu kulture je vendar ljubil priproste travnike, svobodne gozdove, ki jih nobena hiša ni smela motiti.

Versailles ti vrne dah gozda in samotne narave; toda da ti vse več. Tu pozabiš na zaželjene trate v dalji, tu te vsega prevzame veličanstvenost te palače, prostranih ribnikov, vodopadov, brezkončno bogastvo kipov, vse volja in moč — človeka.

Tu, ta ogromni Versailles je najčistejši simbol francoske kulture. Kdor njega ne pozna, tudi nje ne pozna, te velike kulture, ki jo je prišel spoznavat v Pariz!

(Drugi del prih.)

DR. E. JENKO-GROYERJEVA:

O solnčenju.

Kaj se zahteva od solnčenja? Ali je različno podnebje več ali manj zdravilno? Gorske višine, morje ali nižava? Ta vprašanja so nujna, ko nastopijo počitnice in se nešteto mladine osvobodi vseh učnih obveznosti.

Solnčna svetloba deluje na organizem predvsem s kemičnimi žarki, zlasti ultravijoletnimi. Zdravilna moč solnčne svetlobe se ceni empirično po stopnji (intenzivnosti) zagorelosti (pigmentacije) kože. Med stopnjo zagorelosti in množino ultravijoletnih žarkov iz svetlobe, porabljene za obsevanje telesa, je odnos. Tako je intenzivna zagorelost navadno sorazmerna z organičnim odporom bolnika ter služi kot merilo za zmož-

nost ozdravljenja, ne da bi sama imela zdravilno ceno. Malo pronica-joče ultravioletove žarke vsrka površna plast kože, samo ena desetinka ultravioletovnih žarkov pronica za eno desetinko milimetra globoko v kožo, katera jih ujame kakor v past. Toda njih delovanje ni nič manj značilno ter se kaže v nazornih učinkih, kakor: porjavlost zunanjih pokrovov, početno hujšanje, sprememba v formuli krvnih telesc (število rdečih se poveča, število belih se zmanjša), sprememba kemičnega sestava krvi: zvišanje količine kalcija (apnenca) na 60%, fosfora na 10%. Poleg tega delujejo ultravioletovi žarki uničujoče na raznovrstne bakterije in zmanjšujejo vpliv njihovih strupov. Razni poskusi dokazujejo, da je možnost učinkovanja žarkov še globlja, posredna, in sicer v sedne plasti na fotoelektrični način.

Solnčenje v gorah se smatra kot najpopolnejše razkuževalno (antiseptično) postopanje te vrste. Višinski zrak od 800 m nad morsko površino je najbolj čist, vlage skoraj ne vsebuje, je bogat na ozonu; zračni pritisk v gorah je minimalen, kar nudi zelo ugodne pogoje za najmočnejše biološko delovanje svetlobe. Živčno izčrpane osebe, malokrvne, nagnjene k pljučnim boleznim se pri pravilnem solnčenju v višinskem zraku hitro popravljajo. Ker je zračna temperatura v gorah zelo spremenljiva, se ji morajo občutljivejši organizmi polagoma prilagoditi s primernim oblačilom. Največ prilike za sistematično izrabljanje svetlobnih učinkov v gorah je v mesecih juliju in avgustu (10,0 : 2,0), dasi se pri ugodnem vremenu izrabijo tudi jesenski meseci. S posebno močjo delujejo ultravioletovi žarki v zimskih mesecih: v januarju, februarju in marcu, zlasti pri pljučnih boleznih. Pomlad v gorah je neugodna v te svrhe, ker je vreme vlažno, vetrovno. Navadno so iste vremenske prilike tudi v pozni jeseni, zato ni gorsko podnebje ob tem času za zdravljenje priporočljivo. Morsko podnebje povečuje odporno moč organizma in deluje jako zdravilno na nekatere bolezni, kakor kostno jetiko, škrofulozo, limfatično vnetje, rahitiko, katar v nosu, grlu, bronhijih itd. Številna zdravilišča ob morju beležijo vsako leto popolne in neštete uspehe teh obolenj. Kaj še-le ogromne otroške kolonije, ki se vsako leto vozijo iz severnih krajev na morsko obal, katera jih v par tednih okrepeča za celo leto. Pisateljica tega sestavka je imela priliko tekom več let opazovati učinek morskega podnebja na otroški organizem, ter je dognala, da so bili otroci od 2 do 13 let, ki so vsako poletje prihajali iz severnih krajev, z malimi izjemami popolnoma zavarovani proti raznim kataralnim obolenjem tekom ostalega leta.

Morsko podnebje ima bolj enakomerno temperaturo; v zraku razpršeni najmanjši delci klorida, joda, broma, žvepla še posebej vplivajo na organizem, kar le povečuje biološko delovanje ultravioletovnih žarkov ob morju. Presnavljanje organizma pospešujejo še morske kopeli, ki so posebno učinkovite na morski obali, kjer se nahajajo alge (morske trave),

ki vsebujejo jod. Morski zrak je prepojen z vlago, ki je pri solnčenju telesa kakor plošča, katera ustavlja infrardeče žarke, t. j. one, ki v solnčni svetlobi uničujejo vpliv ultravioletnih; na ta način je mogoče, da ultravioletni žarki lahko prosto in popolno učinkujejo. V višinskem zraku prevzame vlogo plošče tančica vlage, katera izhlapeva iz travnikov, pašnikov, gozdov. Tako je učinek ultravioletnih žarkov mnogo večji v gorskih višinah in ob morju, kjer so dani najugodnejši pogoji za izrabljanje zdravilne solnčne svetlobe. Zato je solnčenje v višinskem ali morskem podnebjju najizdatnejše.

Mogoče in celo koristno je pa tudi solnčenje v nižavi, celo v mestih. Pri manjši učinkovitosti solnčne svetlobe v nižavah se vrši solnčenje delj časa in se tako telo polagoma temu privaja, kar deluje pomirjevalno na živčevje. V zadnjih časih je solnčenje v mestih in okolici mest postalo zelo splošno in uspešno. Važno je pač, da je zrak primerno čist in se solnčna svetloba lahko zadostno izkorišča ter da so dani pogoji, ki ne uničujejo delovanja obeh faktorjev, torej zrak brez prahu in megle, pa brezoblačno nebo.

Doba za solnčenje traja od 15. maja do konca septembra, čim južneje, tim delj, celo do srede ali konca novembra. V gorskih zdraviliščih se solnčna svetloba izrablja v zdravilne svrhe tudi zimske mesece, januarja, februarja in marca. Najboljši dnevni čas za solnčenje je od 10. ure dopoldne do 4. ure popoldne. Zračna temperatura naj bo nad 25° C, zlasti v početku solnčenja. Pri vetrovnem vremenu se je treba solnčiti v nalašč za to urejenih prostorih. V teku šestih tednov se doseže višek učinka ultravioletnih žarkov. Ako se redno solnčenje prekine radi zdravstvenih ali vremenskih vzrokov, mora biti oseba pri ponovnem solnčenju zelo oprezna ter naj začjenja znova tako kakor prvi dan (glej razpredelnico), da se koža privadi učinku in se organizem izogne škodljivim posledicam. Kožo je treba pred solnčenjem namazati z olivnim oljem, da jo obvarujemo opeklin. Zmočiti z vodo ni primerno, zlasti dokler koža še ni dosegla enakomerne zagorelosti višje stopnje. Po solnčenju je potrebno ohladiti kožo s kopeljo v 23° do 26° C hladni vodi ali s polivanjem z vodo iste temperature.

Takoj po jedi se človek ne sme solnčiti, ker bi to oviralo za prebavo potreben obtok krvi in bi bilo solnčenje škodljivo. Navadno zadostuje poldruga ura za prebavo, potem pa se lahko prične solnčenje. Na prostorih, ki so pripravljene nalašč za solnčenje, naj se solnči vse telo golo. V začetku je pokrito z rjuho ter se polagoma odkriva, kakor je razvidno iz spodaj navedene razpredelnice. Glava mora biti vedno v senci ali vsaj pokrita; pri daljšem solnčenju je dobro, da devamo na glavo hladne obkladke, včasih tudi na tilnik in srce.

Zdrav organizem se lahko solnči od otroške dobe do pozne starosti, bolehní pa se morajo ravnati po zdravniškem nasvetu in z vso previdnostjo.

Najprej si začnemo solnčiti sprednjo stran telesa, in sicer od stopala navzgor (glej razpredelnico) do vratu tekom enega tedna, hrbtno stran pa solnčimo z začetkom drugega tedna.

To velja za splošno navodilo o solnčenju. Pripomniti moram, da so organizmi, ki sploh ne prenesejo solnčenja, ter je to smatrati kot neko vrsto idiosynkrazije, kakor n. pr. pri uživanju jagod, rib, sira itd.

Spored dnevnega stopnjevanja pri solnčenju.

Dan	Sprednja stran telesa	Minute	Dodatno istočasno nadaljevanje	Minute	Skupaj
1.	stopala in gležnji	10			
2.	stopala in noge do kolen	10	kolena	5	15
3.	noge do kolen	15	spodnja polovica beder	5	20
4.	noge do pol beder	15	bedra do kolkov, rokes predlaktmi	5	20
5.	noge do kolkov in roke do komolcev	15	spodnji del trebuha	5	20
6.	spodnji život	10	zgornji život do vratu	10	20
7.	vsa sprednja stran telesa	15	hrbtna stran telesa	10	25
8.	vsa sprednja stran telesa	15	hrbtna stran telesa	15	30

ANGELA VODETOVA:

Potreba žen-zdravnic v javnih zavodih.

Nedavno so prinesli dnevniki sledečo vest pod naslovom „Tragična smrt služkinje“: Požega, 6. maja. V nedeljo je po plesu v gostilni Krlič pozval službujoči mestni stražnik neko Mico Vondjino s seboj na policijo, ker jo je kasno v noči srečal na ulici. Vondjina je preprosila redarja, da je šel z njo do hiše, v kateri je bila uslužbena in kjer mu je njena gospodinja potrdila, da služi Mica pri njej. Ko pa je naslednjega jutra dobila uslužbenka kljub temu uradno povabilo, naj se zgłosi pri policiji zaradi zdravniškega pregleda, je stopila obupanka v bližnjo sobo ter izpila znatno količino tekočega arzena. Samomorilko so prepeljali v bolnico, kjer pa je kmalu umrla. Dejala je, da je storila ta korak, ker se je sramovala, da bi jo na policiji pregledal uradni zdravnik.

Članek bi moral biti pač dovolj glasen „memento“ odločilnim činiteljem, da končno vendar enkrat nameste ženske moči po vseh onih

javnih inštitucijah, ki dajejo, ali bi vsaj morale dajati, materijalno, zlasti pa moralno in zdravniško pomoč ženskam. Vem, da zlasti nasprotniki žen v poklicih, posebno v takozvanih višjih poklicih, ob takih primerih skomignejo z rameni, češ, ni da bi se človek oziral na posamezne slučaje. Radi se tudi zatekajo k strokovnim izrazom, ki jih rabijo moški ob takih prilikah, kakor: histerična, eksaltirana itd. ter velikopotezno odklonijo odgovornost. Da bi samo za trenutek pomislili na duševno borbo, na vso smrtno grozo, ki jo je prestalo dekle, predno je storilo obupno dejanje, to bi se jim zdela skrajna neokusnost in sentimentalnost, ki z današnjimi „jeklenimi značajji“ ne more imeti nič skupnega.

Toda kljub vsemu se vendar le še najdejo ljudje, ki ne hite brezbrizno mimo, temveč se vprašajo: kaj je vzrok, kako odpomoči? Zlasti me žene ne moremo in ne smemo ostati ravnodušne napram takim primerom, ki vedno znova potrjujejo, kako upravičena je zahteva žen po vsem svetu: da morajo biti ženske one osebe, ki pridejo službeno v direktni stik z ženami, zlasti če je njih naloga tako delikatnega značaja, ki je bistven moralnemu in higijenskemu postopku. Kajti ženska je ravno vsled svoje izrazitejše čustvenosti bolj sposobna poglobiti se v tujo duševnost, kar je v gotovih slučajih poglavitne važnosti. To so spoznali že v vseh kulturnih državah ter odprli ženam pot v ona delovna področja, ki zahtevajo žensko udejstvovanje ravno vsled posebnosti njene bitnosti. Tako so zlasti mesta v uradih socijalnega skrbstva zasedena po ženah, ki so se izkazale kot zelo primerne in sposobne na teh mestih. Tudi pri policiji so v mnogih državah nameščene žene, ki poslušajo v splošno zadovoljstvo. Posebno v primerih, ki se tičejo zasliševanja žen in otrok, so ženske moči edino na mestu. Ženska se bo vedno bolj odkrito zaupala ženski in zato je nameščenje žen na policiji že v interesu smotra te inštitucije, katere končni namen je vendarle dvigniti moralno stopnjo ter poboljševalno vplivati na prizadete.

Če pa naj velja zahteva po ženskih nameščenkah v policijski službi v splošnem, velja v prvi vrsti za zdravniško mesto, ki naj ga zavzema poleg moškega vedno tudi ženska. Dogodek v Požegi je dovolj jasen dokaz za to.

Morda še bolj kot na policiji se pa javlja potreba po ženah-zdravnicah v zavarovalnih inštitucijah, zlasti pri takozvanih bolniških blagajnah, kjer so zavarovane za primer bolezni poleg moških tudi številne delavke in nameščenke vseh panog. Neverjetno je, koliko deklet boleha na zastarelih boleznih, ki so postale kronične samo zato, ker se je mlado dekle sramovalo pustiti se preiskati od zdravnika in je odlašalo do skrajnosti. Res je, da morda te vrste sramežljivost ni na mestu, toda to je lastnost, ki je močno vkoreninjena zlasti pri ženskah, pa naj bo že prirojena ali privzgojena. To je dejstvo in na to se je treba ozirati. Preprosto deklet se nikakor ne more živeti v to, da je bolnik za zdravnika

samo objekt, stvar, ki naj ji po možnosti vrne njeno normalno stanje.

Nekateri sicer trdijo, da gredo ženske raje k zdravniku kot pa k zdravnici. Morda se najdejo tudi take; vzroki so različni: večinoma so predsodki, sugerirani od javnega mnenja; včasih pa kaj drugega. Vsi pa, ki pridemo v stik z resnimi ženami in dekleti, katerih neštete izjave so mi narekovale te vrstice, vemo, da so težnje žen vsega sveta tudi težnje naših žen.

Kar se pa tiče zahteve glede sposobnosti, sem prepričana, da smo vsi istega mnenja: važna in odgovorna mesta naj zavzemajo vedno samo najsposobnejši — a to veljaj v isti meri za moške kot za ženske.

MARIJA B.:

Lepo vedenje.

Zelo potrebno je bilo, da je objavljala ženski svet članke o lepem vedenju. Marsikateri odstavki so tako koristni in tako izborno napisani, da bi jih morali vedno in vedno čitati, da bi nam prešli v meso in kri. Posebno je omeniti vedenje pri mizi, v trgovini in o splošni uslužnosti. Vendar je v celoti ta bonton pisan za dobo, ki je danes že zgodovinska, in je namenjen velikemu narodu, ki premore mnoge kapitaliste, ki bi edini mogli v vsem ustrezati tem bontonskim predpisom. Naš slovenski narodič menda ne premore niti ene take rodbine, ki bi ne imela revnih sorodnikov, kadar se vsi zberejo pri svatbi. Kako naj veljajo za nas predpisi tako obsežnega vzajemnega obdarovanja ob svatbi, ki jih faktično ne moremo izvajati, niti jih nikdar izvajali nismo. Taki predpisi obstojajo le na papirju, življenjskega pomena nimajo. Nam je predvsem potreben bonton, ki izraža naravni takt v vsakdanjih življenjskih prilikah, ko se nam dogaja, da čestokrat vzajemno žalimo naš človečanski, estetski in moralni čut. Tak bonton ne sme biti le v zunanjih formalitetah, ampak mora biti izraz naše notranjosti.

Moderni bonton se ozira na sodobne odnošaje v človeški družbi. Predpisi gospodov napram damam so zastareli; izhajajo iz dobe, ko žena še ni bila samostojna, ko je še bila brez sredstev in ni imela v družbi lastne cene. Socialno stališče je dobila po svojem očetu in pozneje po možu. Žal, da danes v tem oziru ni mnogo boljše. Mnoge žene se še danes ne zavedajo lastne vrednosti in se le prerade dičijo z naslovi svojih mož. Odtod izvira tudi dejstvo, da se marsikatera poročena žena čuti vzvišeno nad neporočeno tovarišico. Tu naj omenim, kako nedemokratično je, da si mora neporočena žena „priboriti častni naslov gospa“ z akademsko naobrazbo! Naslov gospodična se prilega le mladim deklicam in je že po svojem pomenu nasproten dostojanstvu zrele žene. Zato bi moderni bonton moral predpisovati naslov gospa za vse samostojne žene. Bilo bi to tudi v praktičnem oziru bolj enostavno. V nekaterih državah je to že uvedeno. (Pri Poljakih je sploh šega, nazivati doraslo ženo gospo). Tudi možje podpirajo „dostojanstvo“ poročene žene z naslovom „milostiva“. Mentaliteta mnogih mož je še vedno ta, da cenijo sebe više od žene. Logično je, da je v njihovih očeh žena, ki ima moža, več vredna. Zato je smešno, če smatra žena, da ti primanjkuje družabnega takta, ako je ne tituliraš z „milostivo“, to je z naslovom, ki ji ga je dal mož. Ta

naslov je pri nas, žal, precej v navadi, dasi se prav nič ne prilega duhu našega jezika.

Demokracija žene raste z njenim sodelovanjem v javnosti. Tu se lahko še mnogo naučimo od moških. V skupnem delu za javne interese se spoznavajo žene med seboj, se uče spoštovati lastne zmožnosti in socialne razlike izginejo. Z velikim zadoščenjem sem čitala v Ž. svetu v oktoberski številki lanskega letnika članek Pavle Lovšetove, kjer nam daje za vzgled demokratičnost Američank. Naš bonton še vedno preveč poudarja socialne razlike. Nedavno mi je pravil znanec, ki je potoval po Danski, kako sta v restavraciji skupno obedovala generalni direktor železnic in strojnik. In kako prisrčno sta se smejala in drug drugemu trepljala po rami. In Danci so kulturno daleč pred nami! Naš bonton je tudi tak, da pravzaprav spravlja naše žene v zadrego, če nimajo služkinje. In koliko družin je pri nas brez služkinj!

Prisrčnost in preprostost sta najboljši bonton. Bonton bodi rezultat srčne in socialne kulture, ki veljaj v vseh časih in okoliščinah. Bonton bi ne smel biti stvar mode. Kar je bilo nekoč neobhodno potrebno, edino estetsko upravičeno, se danes opušča in postavljajo se nove norme, ki istotako niso niti praktično, niti estetsko niti moralno utemeljene in bodo radi tega odpadle same od sebe. Tako n. pr. „Dama nosi na ulici vedno rokavice. Dobro vzgojena dama ne gre z doma brez klobuka.“ Danes imamo že mnogo dobro vzgojenih dam brez rokavic in brez klobuka na cesti. Rokavice so edino higijenska potreba, nikoli stvar bontona.

„Poročeni gospodje in poročene dame imajo v družbi prednost pred neporočenimi.“ Ta formaliteta je proti naravnemu taktu. Edino naravno je, da ima v družbi starejši prednost pred mlajšimi. Če je mlada poročena žena količkaj finočuteča, bo gotovo v zadregi, če bi ji družba dajala prednost, ko je istočasno v družbi starejša neporočena žena (morda celo njena bivša učiteljica ali profesorica).

Bonton predpisuje za dobo žalovanja za dame žalne obleke in žalne tance, sploh opremo, ki stane mnogo denarja. Med vojno se je ta predpis skoro preziral, zdaj pa se uveljavlja vedno bolj. Zakaj si mora dama, ki žaluje, recimo po očetu, za vse leto omisliti črno opremo, medtem ko zadostuje njenemu bratu črna kravata in črn trak? Kje je tukaj logika? Bodimo odkritosrčne in priznajmo, da igra tu precejšnjo moč ženska nečimernost. In dalje, zakaj naj vdova dalje časa žaluje nego vdovec?

In končno naj omenim še nesrečne, uboge kavalirje! Zakaj naj možje v dobi, ko se bori žena za enakopravnost, v družbi, ko konkurira že skoro v vseh službah z njimi, igrajo v družbi vloge nekdanjih viteзов, zaščitnikov in plačnikov? Poniževalno je za ženo, ki smatra za povsem nerazumljivo, da plača njen družabnik, ki je morda celo njen tovariš v službi, zanjo stroške pri bifeju. In zakaj naj gresta oba, prerivajoč se morda v veliki gnječi, do njene matere in jo prosita, če smeta jesti in piti, ker sta tega potrebna? Davno je že temu, ko sem čitala v nekem češkem časopisu, da za gospoda ni žaljivo, če dama vpričo natakarka povrne denar gospodu, če je plačal zanjo.

Ponavljam: bonton bodi harmoničen z življenjem. Naj ne bo mrtva formaliteta, ki tira nerazsodne žene v pretiranost in povečanje konfuznosti mladih deklet, ki bi se rade lepo in dostojno obnašale in po prečitanju bontona ne vedo kako in kaj.

IZVESTJA

„Kolo jugoslovenskih sester“ v Ljubljani.

Občni zbor na Cvetno nedeljo je podal zanimivo sliko o delovanju te organizacije na prosvetnem, socialnem in humanitarnem polju. Poleg ljubljanskih in okoličanskih članic so se udeležile zbora v lepem, številu zastopnice podružnic.

Tajnica je podala prav izčrpno in zanimivo poročilo o delovanju centrale in posameznih podružnic. „Kolo“ šteje sedaj v Sloveniji 28 podružnic s 7185 članicami.

Lani je „Kolo“ organiziralo materinski dan ter je bilo oddanih nad 4000 odkupnih znakov. Stalno zanimanje goji „Kolo“ za napredek ferijalne kolonije, ki omogoča revni deci oddih ob morju. V Omišlju je bila lani deca na počitnicah v treh skupinah. Bilo je v ferijalni koloniji 182 otrok, med temi 34 brezplačno, ostali so za preskrbo prispevali od 100 do 500 Din. „Kolo“ je v ferijalni koloniji podpiral tudi socialnopolitični urad mestnega urada s podporami in dejanskost. S pomočjo mestne občine je bilo „Kolu“ omogočeno, da je bilo za kolonijo kupljeno posebno poslopje v Kraljevcu, kamor bo letos poslana mladina na oddih.

Druga velika akcija „Kola“ je bila božična obdaritev siromašne dece v Ljubljani in po važnih industrijskih in drugih krajih na deželi. Za božične praznike so sestre nabrale okoli 20.000 Din. V Ljubljani in drugod je bilo obdarovanih 233 otrok. Siromašnim družinam — 25 po številu — je „Kolo“ naklonilo tudi denarne podpore in živila. Stalno podpira „Kolo“ 1 marljivega dijaka in eno siromašno družino. Prodaja oljk je lani donesla prav lepe novce. Dobiček je bil namenjen za ferijalno kolonijo. „Kolo“ goji tesne zveze z vsemi ženskimi društvi v državi, kakor tudi z inozemstvom, osobito s češkimi ženami.

Materinski dan se je tudi v naši državi praznoval s primernimi prireditvami. Katoliška ženska društva so ga proslavila v marcu, Ženski savez in šole pa drugo nedeljo v maju. Poleg deklamacij, petja, pred-

stav in govorov so se vršili cvetlični dnevi za pomoč siromašnim materam. Tudi časopisi so s primernimi sestavki prispevali k proslavi materinskega dne.

† **Plemenita žena.** V Ljubljani je umrla Gusti Kolnikova, upokojena učiteljica, zavedna društvnica in dobra prijateljica našega lista. V oporoki je zapustila vse svoje premoženje „Društvu učiteljic“ ter s tem položila temeljni kamen „Domu učiteljic.“ Hvaležen ji bodi spomin!

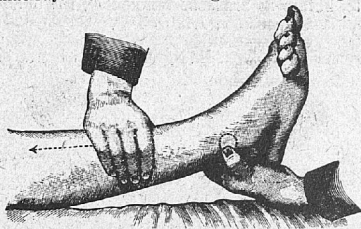
Prva ruska zdravnica. Kakor poroča moskvska „Rabočaja gazeta“, je počastila Amerikanska akademija znanosti prvo rusko zdravnico, Šabanovo, z izvolitvijo za svojo dopisujočo članico. Dr. Šabanova je že 80 let stara, a deluje do zdaj redno vsak dan v petrograjski mestni bolnici!

Odlikovane pisateljice. Zveza angleških založnikov je razpisala nagrado v znesku naših 3.400.000 Din za najboljši vojni roman. Dobila jo je miss Mary Lee za spis „It's a Great War“. Druga pisateljica, miss Muriell Harris, sotrudnica znanega dnevnika „Manchester Guardian“, je prejela nagrado v znesku 1.560.000 Din kot prva izmed 605 tekmovalcev za najboljšo otroško vojno povest. Miss Margaret Irving pa je bila prva pri natečaju za najboljšo povest iz angleške zgodovine.

Zborovanje nasprotnikov ženske enakopravnosti. Zveza nasprotnikov ženske enakopravnosti (t. zv. Liga maskulinistov) je imela konec preteklega marca v Londonu svoj letni občni zbor. Številni udeleženci so se zbrali iz vseh britanskih dežel in tudi iz Amerike. Predsednik Lige lord Sidney D'Arc je otvoril zborovanje z velikim govorom. Poudarjal je, da se mora moški svet zganiti vsaj ob dvanajsti uri. Če se bodo razvijali dogodki v doseganem pravcu tudi naprej, bodo kmalu žene izredno otežkočile moškim boj za vsakdanji kruh. Nešteto zdravnic, profesoric in dr. izobraženih žensk zapušča svoj poklic po motivu, kar pomeni veliko izgubo za študij zapravljenega denarja in časa. Milijoni manj izobraženih deklet hrepene po pisarniškem, trgovskem in drugem zaslužku, kar ima še bolj usodne posledice. Vsled velike ponudbe in manjših zahtev izpodrivajo ženske nastavljenke moški naraščaj, ki je obsojen na vedno večjo brezposelnost. Šolstvo bi se moralo preurediti, da bi se dekleta pripravljala na materinsko in rodbin-

sko življenje. Zdaj hoče žena samo biti za vsako ceno moškemu enakopravna. Slično, obsojanja vredno naziranje je povzročilo krizo sedanjega družinskega življenja. Vedno večje število neporočenih žen pomeni hudo nevarnost za ves bodoči razvoj naše kulture. Tako je govoril predsednik. Vendar se niso strinjali vsi člani kongresa z njegovimi izjavami. Večina je bila mnenja, da mora moški spol varovati svoje pravice, ne da bi se boril zoper žensko „prevlado“. Življenje je itak odpravilo nazore o „slabem spolu“ in bo tudi samo določilo za ženo najbolj primerno javno področje. Rodbinske težave so posledica povojnih razmer, in ni število starih samecev dosti manjše od števila starih samic. Z ureditvijo mednarodnega gospodarstva se bodo izboljšale tudi te prilike. Vsekakor pa zatrijuje strokovnjaki enoglasno, da so ženske veliko bolj nego moški poklicane za udejstvovanje po šolah, bolnicah, mladinskih in zakonskih sodiščih ter drugod.

bino med kitami mišic. Sklepne vrečice se masirajo ob straneh navzgor in na okroglo.

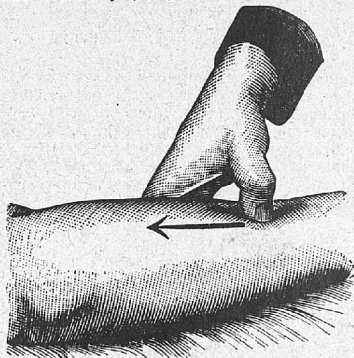
Glajenje gležnja in spodnjega dela izteznice po piščali.

Meča se masirajo po zunanji in zadnji plati, med tem leži bolnik na hrbtu. Gladi se z obema rokama zaporedoma tako, da se roka tesno oprijemlje oblik mišic. Maser

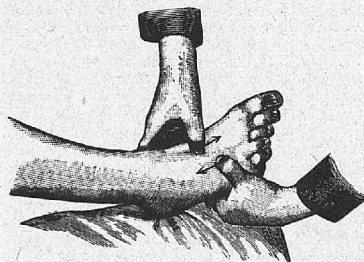
Masaža nog.

Masažno postopanje na prstih, narti in podplatih se izvaja ravno tako kakor na rokah, samo precej močnejše. Bolnik leži na divanu, maser nasproti njemu tako, da počiva stopalo bolnika na bedru maserja, ko začne z masažo.

Gnetenje meča pod kolonom po upogibnicah.

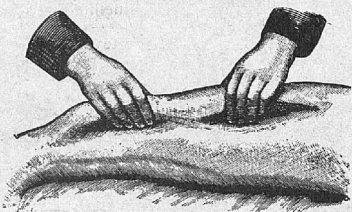
prime desna meča z desno roko (leva z levo) spodaj nad gležnjem tako, da leži palec zgoraj, ostali prsti spodaj, in začne čvrsto gladiti navzgor proti kolenu. Debele plasti mišičevja v mečah se gladijo z obema dlanema sledečima druga za drugo. Pri tem leži bolnik na trebuhu. Masaža se prične od Achillesove kite, ki se drži pete, roke gladijo po mišicah meč preko jamic pod kolonom do spodnjega dela bedra. Za glajenjem sledi močno gnetenje z obema palčema in ostali prsti gnetejo v globino med mišicami. S tem načinom se vpliva na krvni obtok v privodnicah. Sekanje se izvaja s spodnjim krajem na pol skrčene pesti in sicer vodoravno k osi meč. Koleno se masira z glajenjem, katero se vrši z obema rokama hkrati, ali z eno, pričrniši od polovice meče po zunanji in zgornji plati; konča se na položici bedra, ker masažno postopanje prehaja

Glajenje gležnja in izteznice stopala.

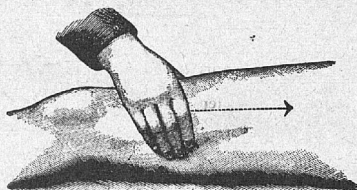
Gležnji se gladi od pete navzgor in po narti navzgor z močnejšim pritiskanjem členka. Gladi se navzgor do sredine meče. Gnetenje se prične ob straneh gležnja v smeri navzgor, med tem se pritiska v glo-

od kolena na štiriglavnato mišico bedra, ki te, katere so zraščene s kolonom. Pri boleznih v kolenu omenjena mišica večkrat oslabi, zato se priporoča masaža mišice hkrati z masažo kolena. Na sprednji plati bedra se

Gnetenje bedra nad kolenom po izteznicah.

gladi najprej štiriglavnata mišica, katero roka maserja tesno prijemlje. Gnetenje in sekanje te mišice, katera se lahko privzdiguje, se izvaja tako kakor na hrbtu. Bolnik leži na hrbtu, bedro je nekoliko obrnjeno na znotraj. Ako se bedro obrne na zunaj, se masažno postopanje vrši na notranjih pritežnicah bedra, pod katerimi ležijo velike krvne žile in limfatične žleze. Zadnja plat bedra se masira z glajenjem z obema rokama, ki ležita vzporedno ali si sledita druga za drugo; pri tem postopanju leži bolnik na trebuhu.

Glajenje bedra nad kolenom.

Na desnem bedru se gladi z desno dlanjo, in sicer po plati (dvoglavi mišici) navzgor, med tem ko leva dlan gladi notranjo plat bedra in mišic. Palca obeh rok se poglabljata med tem v brazdo med obema skupinama mišic-upogibnic. Gnetenje in sekanje se izvaja kot na rokah. Mišice sedala se gladijo v smeri mišičnih vlaken v trebušni legi bolnika. Mišična vlakna se raztezajo od kolka h križu. Tudi tukaj se mora gladi z obema dlanema, od katerih se ena premika v smeri od kolka proti grebenu kolčnice, druga od kolka proti križu s precejšno močjo. Za gnetenje in sekanje velja iste smeri. Masažno postopanje za kolčni sklep je pretežavno radi močnega mišičevja in spada v aktivno in pasivno telovadbo.

Masažno postopanje je uporabno in zdravilno pri dolgotrajnem revmatizmu, putiki, po raznih kostnih ali mišičnih poškodbah, pri boleznih živcev, ki imajo za posledico otrpjenost mišic, včasih po mrtvoudnih pri starejših osebah, po zacelejenih strelnih in drugih ranah, pri ozeblinah, pri dolgotrajnih sklepnih vnetjih, katera pa niso nastala radi nalezljive bolezni, in pri slabem obtoku krvi v okončinah.

Nikoli se ne smejo masirati telesni udje pri ostrih vnetjih ali izpuščajih na koži, pri notranjih poškodbah in boleznih, oteklinah, kojih postanek ni dognan. V posebnih primerih mora biti masažno postopanje zdravniško zaukazano in praktična izvedba masaže zanesljivo pravilna. (Dalje prih.)

Porod. (Konec.)

Ko je dojenček okopan in povit, ga zavežeš še v platico in mu daš jesti. Sesa naj vsakokrat iz druge dojke. Mati pa naj si vedno prej umije roke in prsi. Ko je dojenček čist in nasičen, potem zaspi. Vsake tri ure pa moraš dojenčka sveže previti, ga umiti med nogami, ga vnovič posuti in mu daj jesti. V tem mora imeti dojenček red, da se dobro in krepko razvija. Navadi ga že takoj po prvem mesecu, da ponoči ne dobi nič hrane — spi naj. Če joka ponoči, ker ne dobi jesti, ga ne navajaj na sesalec; pusti ga, da joče; jokal bo kvečjemu tri noči, potem se ponoči niti ne zbudi. Ob šestih zjutraj pa mu moraš dati že jesti. — Plenic ne dajaj kar suhit; izperi jih v mrzli in vroči vodi; od blata zamazane pa moraš prekuhati. Ker presušena plenica dojenčka žge, je nemiren in joka in ne pomaga potem ne posipanje ne olje. Stroga snaga je pogoj pri negovanju dojenčkovega telesca. Zato je najbolje, da ne puščaj dojenčka v varstvo drugim, ampak bodi mati sama z njim. Rajše zanemarij ali prepuščaj drugim gospodinstvo. Imej dojenčka kolikor mogoče na prostem, na svežem, solnčnem zraku, a ne v hiši. Pozimi je to težko, a tudi pozimi mora biti dojenček vsak dan nekaj ur zunaj. Poleti, spomladi in v gorki jeseni pa imej dojenčka od jutra do večera na vrtu (seveda, če ga imaš). Drugače se pa potrudil in ga vozi ven.

V tretjem mesecu pa je dojenček že tako močan, da se hoče nositi pokoncu. Pri tem bodi previdna in le počasi navajaj do-

jenčka na to, da se hrbtenica ne skrivi. Pusti, da se oprime s prstki tvojih prstov in ga počasi vzdiguje; tudi pri tem pazi, da ti v zraku viseč ne pade. Vrzi ga v zrak in ga ujemi oberoč pod pazduho. Sukaj ga v zraku sem in tja in ga zopet položi na trebušček, da brca in dviga glavico. Utrjuje se pri tem.

V šestem mesecu pa že trdno sedi. Treba je, da ga oblečeš v daljšo srajčko, modrček, kamor pripneš (najboljše so pletene) hlačke in nogavice. Copatke naj bodo tudi pletene, dokler ne prične hoditi. Oblekca pa bodi lahka, prožna in zadosti velika, da otroka ne tišči, ne veže, da se lahko giblje. Pazi pa, da ne zaideš v površnost, da ne rabiš pri dojenčku namesto gumbov v naglici zaponke, ki se odpne, zbode otroka in ga celo zastrupi! Kapice naj dojenček ne nosi, izvzemši pozimi in če je zunaj. Pazi tudi, da dojenčka poleti preveč ne oblačiš, ker je vročina dojenčku bolj nevarna kakor mraz.

Krog šestega meseca prične dobivati dojenček zobe. Ko je star eno leto, jih ima deset. Napačno je verjeti vraži, da mora mati prodati svoje krilo, da kupi dojenčku vina, ko dobiva zobe. Vino je dojenčku strup! Ko dobiva zobe, nekoliko oslabi in je za boleznimi zelo dovzeten. Zato je treba takrat bolj paziti nanj kakor drugače.

Najmanj šest mesecev pa mora vsaka mati dojiti, čeprav je vnovič zanosila. Dobro pa je, da doji devet mesecev. Kar ne nadoma pa ne sme prenehati z dojenjem. V začetku mu daj piti kravjega mleka le enkrat na dan, potem dvakrat, trikrat, da izostane tekorn enega meseca dojenje popolnoma. Tako se brez škode dojenček privadi kravjemu mleku in je že tudi telesno podprt od materinega mleka. Ko dobiva dojenček mleko iz steklenice, pazi, da je vedno čista. Takoj, ko izpije, pomij in natoči sveže vode v steklenico in povezni sesalce v steklenico. In preden zopet natočiš mleka v steklenico, izperi dobro sesalce in steklenico. Snage ni nikoli zadosti pri dojenčku! Mleka ne prevrejav vedno, kadar ga daš piti. Prevreto bodi vse mleko, ki je namenjeno dojenčku, takoj zjutraj in potem ga imej na hladnem. Ko natočiš potem mrzlega v steklenico, postavi steklenico z mlekom v toplo vodo in tako se greješ mleko. Primešaj mleku tudi žličko sladkorja.

V osmem in devetem mesecu lahko prebavlja že moko — močnik, pšenični zdrob in dr. V devetem mesecu mu daš opoldne zakuhano juho in zanj pripravljene prikuhe — zmečkan krompir, špinačo, cvetnjačo in dr. Tako prihaja dojenček počasi do naše hrane; a ne daj mu mesa in jedi z močno začimbo.

V devetem mesecu poizkuša dojenček hoditi in mu daj mehke, usnjate, visoke če-

veljčke. Navadno izhodi do štirinajstega meseca in tudi že prej. Če ga vodiš, drži ga vedno za obe podpazduhi in hodi za njim.

Ko pa je dojenček star že eno leto, je prekoračil dobo dojenčka in je otrok. Pri otroku pa je treba že temeljite duševne vzgoje, ki naj gre roko v roki s telesno vzgojo. Naloga je to, ki zahteva dela brez počitka in ki ga zmore le mati. Zato je mati tista, ki gleda nanjo svet z zaupanjem, da podari svojemu narodu zdrave, krepke otroke po duši in telesu, ki v ljubezni pomnožuje svoj narod z zdravimi, krepkimi otroki.

Gospodinje, ki so vse dopoldne in še dlje neprestano na nogah, so silno utrujene. Ko končajo delo v kuhinji, napravijo svojo popoldnansko toaletto, umijejo se in preoblečejo. Še prej pa naj vtaknejo noge v vodo, ki naj bo le toliko mlačna, da ni popolnoma mrzla. Od 5—10 minut naj drže noge v vodi in utrujenost izgine.

Cvetlice ostanejo delj sveže, če vodi pridaš par kapljic amonijaka.

Aluminijasta posoda ostane lepa, če jo drgneš z zmesjo, ki si jo pripraviš sama iz 50 gr vode, 2 gr boraksa (v prahu) in 5 kapljic amonijaka.

Štedilnik imaš lep, če ga čistiš tako-le: Vzeml na čunjico presejani pepel, polji ga, ozir. namoči ga v gorilnem špirtu in drgni s tem štedilnik; nato odstrani pepel s časopisnim papirjem. Tudi pri umivanju oken pridaš vodi gorilni špirit.

Perzijske preproge čistimo: Ko si preprogo dobro iztepla, očisti masne madeže z bencinom, celo preprogo pa čisti z vodo, kateri dodaš salmijaka, tako dolgo, dokler ni popolnoma čista. Da se volna zopet dvigne, zlikaj jo narobe kakor baržun in preproga bo kakor nova.

Hito napraviš sneg, če pridaš beljakom par zrn soli.

Ploščo na štedilniku čistimo s steklastim papirjem. Kadar jo pomijemo, jo namažemo s kožo od slanice, potem še zbrišemo s krpo. (Rada).

Rokavice. Kakor pripoveduje legenda, je rokavice izumila sama boginja Venera, ki je hotela trgati rože, ne da bi se zbodla v roke. Čeprav je to bajka, je vendar resnica, da so se ženske poprijele rokavic takoj, ko so prišle na svetlo. V renesančni

dobi so imeli spalne rokavice, ki so bile prepojene z dišečimi olji in so jih natikale ženske črez noč, da je bila lepa roka, ki so jo dajale v poljub. Pa rokavice iz kožoše kože, ki so bile tako tanke, da so jih lahko spravili v orehovo lupino! V poznejših stoletjih so nosili rokavice s širokim zapetjem; rokavice z mušketeriskim zapetjem, pa brezhibno ukrojene rokavice v dobi francoskega regenstva, pa rokavice z delikatno barvo za Ludvika XVI.; tudi doba Ludvika Filipa je imela svoje rokavice, poslikane s smešnimi motivi; za časa drugega cesarstva so imeli rokavice okrašene z žametasto zapetnico. Vse te ženske rokavice, od naših prababic do nas, bogate zbirko. Saj smo moderne ženske po dedovalle to strast svojih mater, zato so naše roke pokrite s švedsko kožo, s kožo antilope, kastorja, jelena, s svilo, z bombazem in volno v najrazličnejših oblikah. Rokavica je predpisana za črez dan in za zvečer in človek brez rokavice ni nikdar eleganten, pravijo nekateri.

Naše pisateljice na gledališkem odru. Letošnjo pomlad smo videli v ljubljanski dramatični predstavi domačih avtoric: „Prisego o polnoči“ in „Dve Marički“. Prvo je uprizorilo s svojimi člani akad. dr. Jadran, drugo pa gojenke ženske gimnazije in licejske osnovne šole kot dobrodelno prireditev Materinskega dne.

Naša ljudska pisateljica Manica Komarova se je podeželskim odrom silno priljubila, njeno „Prisego o polnoči“ so v kratki dobi igrali že na 75 odrih, ponekod z večkratnimi ponovitvami. Na ljubljanski oder je igra prišla v svoji 150 uprizoritvi. Da more odsko in sploh književno delo prodrati v taki meri, mora pač imeti svojo izrazito stran: ali visoko umetniško vrednost, ki učinkuje sama po sebi, ali preračunano privlačnost, ki izvira navadno iz posebno napete, celo opolzke vsebine in izvedbe. „Prisego o polnoči“ pa najbrže niti pisateljica sama ne pripisuje prve vrline, tem manj moremo predstavi ni očitati drugo lastnost. Pač pa je igra prepojena s pristnim narodnim duhom, zato si jo je ljudstvo po geslu „svoji k svojim“ usvojilo kot odlomek iz lastnega polpreteklega življenja. Številka 150 je najlepše priznanje Manici, pa tudi v ponos naši ženi.

„Dve Marički“ je napisala Marija Grošljeva, ki je že znana v naši literaturi za malčke. Dasi je motiv te igre star, neštokrat obdelan v narodni besedi in s poučnim peresom, ga je vendar Grošljeva vtaknila v tako pestre in prirske prizore, da pri tem mali gledalci niso prav nič čutili zoprnosti glavnega motiva, nego so z napetim zanimanjem uživali kot res primerno otroško igro. Po vsebini in izvedbi je ta predstava najbrže nadkrilila kak drugi mladinski igrokaz, ki je šel letos preko tega odra celo pod firmo našega dramskega gledališča.

Vida P.

Iz bolgarske književnosti. V založbi Høemus, Sofija, je natisnil mladi bolgarski pisatelj Ljudmil Stojanov zbirko povesti „Ženske duše“. Zanimati bodo utegnile naše čitateljice kot dokaj slikovita in prijetno spisanu označba družinskih razmer na Bolgarskem. Žal, nam je podal avtor vse preveč ljubezenskih zgodb, da bi se utegnile zdeti verjetne! Njegove junakinje so premalo samostojne napram moškim, vsled tega so tudi ponekod enolične in manj resne.

Marija Pawlikowska. Pawlikowska, sedanjaja najpomembnejša poljska pesnica, je pričela kot slikarica. Saj je hči oz. sestra in vnukinja znanih poljskih umetnikov Kossakov, in tudi zdaj so njene pesmi izrazite pa redkobesedne kakor slikarjeve črte in barve. Sploh je njena ubrana in globoko resna miselnost na višku sedanjega simbolizma. Naj zadostuje kot vzgled slab prevod samo ene kitice iz njene zbirke „Poljubi“ (1926); prevod izraža samo filozofsko vsebino, dočim ne utegne podati ubrane oblike. To je pesmica „Brzojavka“: — „Kakor plesalka drviš ti z bodalom v desnici po žici in loveč sapo boš prispela na cilj ob določeni uri, da boš zabolala njega, za katerega je napačil usodni trenutek!“ Vedno iz globine življenja zajete sličice Pawlikovske so polne globoke zamišljenosti nad stalnim, vabljivim in groznim koncem slehernega življenja. „Vse je obsojeno na smrt, a ni znano — zakaj!“ — se konča njena pretresljiva, splošnočloveška pesem „Obsojenci“. Povojni brezdušni, za puhlo zabavo vneti svet odbija pesnico in iz njega pobegne v globino svoje duševnosti: — Ne smem nikoli odložiti krinke!“ („Dansing“, 1928). V zadnji zbirki „Paris“ (1929) je nehala Pawlikowska zasmehovati plitko vsakdanost in sanja o zračnem zvršenem oceanu: „Letalo, bela prekrasna ptica, je splavalo v daljavo vrh sivih oblakov: kakor orel je razpelo peroti in sledi klicu svojega junaškega srca.“ Iz teh višav je jasno, da tvori preganjana, trpeča ljubezen bistvo in smisel našega zapetega življenja. Kritika onglasno prizna, da tvori ženska napeta čustvenost glavno privlačnost dovršeno oblikovanega ustvarjenja Pawlikovske.

VSEBINA 6. ŠTEVILKE:

OBRAZI IN DUŠE: MADAME DE NOAILLES. — (Iva Breščakova)	161
GOSPA MARINA. — Nadaljevanje. — (Anka Nikoličeva)	164
STRITARJEVA PISMA LUJIZI PESJAKOVI. — Nadaljevanje. — (Obj.: Avgust Pirjevec)	169
SONETI. — (Dora Grudnova)	173
GANDHI O ŽENI. — (Marjana Željeznova-Kokalj)	175
V PARIZU. — (Milica Schauptova)	176
O SOLNCENJU. — (Dr. E. Jenko-Grojerjeva)	181
POTREBA ŽEN-ZDRAVNIC V JAVNIH ZAVODIH. — (Angela Vodetova)	184
LEPO VEDENJE. — (Marija B.)	186
IZVESTJA: Po ženskem svetu. — Higijena. — Materinstvo. — Gospodinjstvo. — Književna poročila	188

PRILOGA ZA ROČNA DELA.

Novo opremo lista priredil akad. slikar Mirko Šubic.

„ŽENSKI SVET“

Izhaja vsak mesec v Ljubljani. Letna naročnina Din 64.—, polletna Din 32.—, četrletna Din 16.—. Za Italijo Lir 20.—, za U. S. A. Dol. 2.—, za Argentino Pes. 4'50, za Avstrijo Sch. 10.—, ostalo inozemstvo Din 85. Uredništvo in uprava v Tavčarjevi ulici 12/II.

Izdajateljica in odgovorna urednica: Darinka Vdovičeva.
Tiskali J. Blasnika nasl., Univerzitetna tiskarna d. d., v Ljubljani.
Odgovoren Janez Vehar.

VEZILJE — SIVILJE!

Ako potrebujete novih vzorcev za okras vsakovrstnega perila, naročite si knjižico „Oprema za neveste“, kjer dobite na petih prilogah nebroj novih vzorcev za belo in barvano vezenje ter okrog 40 krojev za vsakovrstno moderno žensko perilo.

„Oprema za neveste“ stane v razprodaji Din 40.—, za naročnice „Ženskega Sveta“ pa 35 Din s poštnino vred. Naroča se pri upravi „Ženskega Sveta“, Ljubljana, pošt. pred. 119. Denar se pošlje skupno z naročilom.

Blago zadnjih novosti v veliki izbiri za moške in ženske obleke, perilo in vse v manufakturno spadajoče predmete ima vedno na zalogi v veliki izbiri in po ugodnih cenah staroznana solidna tvrdka

R. MIKLAUC „Pri Škofu“
Ljubljana

Lingarjeva — Medarska ulica — Pred Škofijo.

Zunanjim naročnikom se na zahtevo pošljejo tudi vzorci v svrhu naročitve.

10 zlatih pravil

1. Kupujem le Elida Shampoo	6. V poslednjo vodo za izmivanje iztisnem sok polovice citrone (posebno priporočljivo za plave lase)
2. Vzemam polovico zavitka, kajti to je potrebna količina za dečo frizuro	7. Lase skrbno posušim
3. Prašek popolnoma raztopim v mrzli vodi	8. Češem jih lahno, vendar skrbno
4. Lase temeljito umivam in krepko masiram lasišče	9. Potem zagotovo vem, da so lasje svilenkasto mehki in rahli
5. Skrbno izmivam peno s toplo vodo	10. Kupujem Elida Shampoo že za prihodnjic

Ako prijatelji občudujejo moje lase, seveda priporočam vedno le

ELIDA SHAMPOO